

ELŐFIZETÉS
HELYBEN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónap ..... 2 korona.
VIDEKEN:
 Egy évre ..... 28 korona.
 Egy hónap ..... 3 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
 8-hasábos polit. sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 10 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasúttak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut. 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Szombat, november 7.

Hat százalékos nemzeti kölcsön a háborúra. Győzelmes tengeri csatában a német hajók. Francia hadüzenet Törökországnak.

Galíciai harctéri helyzetünk.

Budapest, november 6. (Hivatalos.)

Tegnap északon a harc szünetelt. Hadseregünk mozdulatai úgy Orosz-Lengyelországban, mint Galiciában tervszerűen folynak le, anélkül, hogy az ellenség zavarná. Ha helyzetünk helyi előnyel dacára az arovonal egyes részeit, már nyert területet, oroszoknak átmenetileg ismét átengedtük, ezt az általános helyzet indokolja. Hófer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Előre halad a német offenzíva.

BERLIN. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti: Yprestől északnyugatra és délnyugatra támadásunk jól halad előre. Labasse mellett, Arrastól északra és az Argonneokban is területet hódítottunk és fontos támpontot vettek be csapataink Bruheben, Saint-Michieltől délnyugatra, miközben franciáknak súlyos veszteségeket okoztak.

A keleti hadszíntéren lényeges dolog nem történt. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Német hajók bombázták Anglia partjait.

Berlin. (Táviroda.) A Wolf-ügynökség jelenti a főhadiszállásról: Néhány cirkálóink 3-an Jarmouthnál ágyuzta a parti védműveket és néhány kisebb hajót. Cirkálóinkat látszólag követő D. 5. angol tengeralattjáró, az angol admirális közlése szerint elsüllyedt. Von Pohl, a tengerészeti vezérkar főnöke.

Kölcsön a hazának.

Arad, november 6.

A háború eseményeinek sorrendjében nagyjelentőségű mozzanat következett be: az ország pénzügyi mozgósítása. A hadviselés óriási anyagi áldozatokkal jár, főként az a háború, amelyet az ország most minden erejének latbavetésével, létérdekéért folytat. Amint az országnak e történelmi időkben joga van ahhoz, hogy minden fegyvert forgatni tudó emberét a harctérre szólítsa, ép úgy joggal követelheti az anyagi erők minél nagyobb közreműködését, segítségét ahhoz, hogy a háború sorsát pénzügyi akadályok bizonytalanná ne tegyék.

Más időben az állam kölcsön-szükségleteit a külföldön szokta fedezni, hogy a belföldi tőkét az ipari, kereskedelmi és gazdasági tevékenységtől el ne vonja. Most, ha a külföldi tőkebeszerzésnek akadályai nem is lennének, ez a szempont nem jöhet számításba. A háború alatt csaknem teljesen szünetel az ipari és gazdasági vállalkozás. Minden terv, minden üzlet önként eltörlődik arra az időre, a mikor a háború befejeztével új föllendülés, új konjunktúra várható. Ez pedig akkor lesz a számunkra igazán kihasználható, ha a háború, — a miben nincsen kétségünk, — a mi fényes győzelmünkkel fog végződni. Mindenkinél tehát az a legközvetlenebb anyagi érdeke, hogy a győzelem kilátásait a maga tőkéjével, a maga közreműködésével elősegítse. Ez nemcsak hazafias kötelesség, de mindenkinél egyéni céljaival is összevág.

A magyar állam hadikölcsönt bocsát ki, a melyet kizárólag a belföldön jegyeztet. A kölcsön kötvényeinek feltételei olyan kedvezőek, hogy a tőkebefektetésre hasonló alkalom nem volt és belátható időn belül nem

is lesz. A kötvények 6%-kal kamatoztatnak, amely kamatoztatás az 1920-ig lekötött kötvényeknél $6\frac{1}{2}\%$ -ot tesz ki. A kölcsönök száz koronás címletekben fognak kibocsátani, tehát a kis existenciáknak ép úgy módjukban lesz az állam hitelezői közé lépni, mint a legvagyonosabb polgároknak.

A tőke-gyümölcsötzetésnek ez a rendkívüli alkalmi bizonyára elő fogja hívni azokat a rejtett, otthon őrzött és teljesen kamatozatlan pénzeket, a melyek nagyságát a gazdasági szakértők rendkívüli összegre teszik. A tőkének egyébként is indokolatlan, gyerekes nyugtalanságból eredő fölhalmozása különben is bünt jelent, — de kétszeres vétek lenne az most, a mikor annak nemcsak kitűnő jövedelmezősége van biztosítva, de a mikor a befektetés biztonságát az állam teljes vagyona garantálja. Megkönnyíti ez államkölcsönben való részvételt az is, hogy az e célra fölhaznalandó takarékbetéteket az állam fölloldja a moratorium rendelkezései alól.

Egy percig sincs kétségünk a fölölről, hogy a magyar hadikölcsön kibocsátása ép oly fényes sikerrel fog járni, mint a minő a német birodalmi hadikölcsönt koronázhatja. Ellenségeinknek ebből is látni kell, hogy a mint a katonák életüket, testi épségüket örömet áldozzák a haza jövője érdekében, a polgárok készséggel bocsátják rendelkezésre anyagi erejüket a nagy, minden egyebet felülmúló cél javára. A szent parancsnak: *mindent a hazáért!* — most kell igazi értelmében érvényesülni.

A régi időben adományokat, minden ellenszolgáltatás nélkül való hozzájárulásokat adtak, a nemzeti önvé-

delem idején a haza oltárára. Most az állam ajándékot nem kér, arra nincs is ráutalva. A monarchia erősen megépített államháztartása, kimeríthetetlen anyagi forrásai módot adnak arra, hogy a polgárok hozzájárulását bőséges kamatoztatással jutalmazza és hogy a háborút követő években pedig, amikor a győzelem beláthatatlanul gazdag eredményeit élvezni fogják, azt visszafizesse. A legszentebb kötelesség teljesítésével tehát senki nem von el magától semmit sem — ellenkezően, vagyona gyarapításához juthat hozzá. Mindenkinék, akit illet: föl kell ismerni a pillanat végtelen fontosságát, azt, hogy miről van szó. Katonáink vitézsége, hősi önfeláldozása e nélkül céltalan pazarlása lenné a vérnek és az életnek; a hadikölcsön sikere azonban a legnagyobb és döntő biztosítékát szerzi meg a teljes győzelemnek!

A háborus London.

(Az idegenek helyzete Angliában. — Szimpátia a magyarok iránt.)

*

A külföldöt legközelebről érintő és folytonosan aktuális kérdés az *idegek helyzete Angliában*. Mindennap olvashatjuk a legkülönbözőbb lapokban az ide vonatkozó igaz és nem igaz híreknek százait, ezzel a tárggyal tehát kissé bővebben fogunk foglalkozni.

Hogy az ellenség gyűlöletét némileg jellemezhesük tegyük fel, hogy a kémektől való gyűlölet minimális magaslatát öt egység és próbáljunk így valamelyes ellenszenv skálát összeállítani. Ez a ranglétra akkor valahogy a következőképpen fest:

A porosz=5 egység. (A porosz egy kíméletlen, durva, fegyelemhez szokott katonai gép, született kém, „Kaiser“-jának vak eszköze.) Dánmet=4 egység. (40—50 év előtt még egy ártatlan, jovialis, sőt fogyasztó egyéniség volt, azóta azonban „poroszított“ lett, a katonai klikk kezébe került és Kipling Rudyard szerint egy huron pendül északi testvéreivel. Nagyon rontott helyzetén I. Vilmosnak ama nyilatkozata, hogy csak egyszer szeretné a bajorokat az angolokkal összecsapva látni.) Az osztrák — 3 egység. (Jómódú, derék népméretű ország áldozata és eszköze.) A Magyar — 1 egység. (Még messze az osztrák után jön a gyűlölet rangsorán mint annak félrevezető társa. Az egész világtörténelmen keresztül küzdött az osztrák ellen s minden bizonytalanságot tenné most is, ha nem volna letiporva és elnyomva. Anglia a háború után — majd garantálja önállóságát. Kár hogy horvát meg Erdélyországot elveszítik, de hát — édes Istenem — mindent csak nem lehet megtartani!) Legvégül jön az osztrák, vagy magyar járom alatt nyugó szláv elem — 0 egység. (Az illet a minisztérium egyenest hazaküldi. Hadd csinálja galibát. Meg is kérdenek mindenkit, aki hazamenetelért folyamodik, hogy nem-e szláv eredetű. Csak az az egy hiba esett, hogy a ravasz szittyák egytől-egyig szlávok akarnak lenni, még Albion határát át nem lépték. A szőke ifjak fajszlávok, a feketéknek csak az anyjuk az, de szerb hadseregben küzdő rokonok mindegyiknél szép számban vannak. Ez után némileg meg is zavarja az Anglust és azt dörmögi, hogy az ilyen soknyelvű népnek nincsen semmi létalapja.)

Ebből a furesza táblázatból is kitűnik hogy nekünk, magyaroknak nem volt olyan rossz dolgunk, mint azt jelentették. Nem görbült meg a hajunk szála sem, sőt általános rokonszenvben részesültünk. Ez természetesen csak azokra vonatkozik, akiknek volt miből élniük, mert a szegény embert: a pincérekét és üzleti alkalmazottakat irgalom nélkül kilökték állásaikból. Ezt már csak azért is meg kellett tenni, hogy ki lehessen azután rakni az éregetes táblát, mely minden brit kereskedőnek legnagyobb diósósága, a melynek szószerinti szövege a következő:

„Ezen üzletben egyetlen germán, vagy austrian sincsen alkalmazva, mert azt brit tőke tartja fenn, brit munkával a nagy-britaniai kereskedelem diósóságára“. E nélkül a tábla nélkül üzlet ottan nem boldogult s meg is tetek mindent, hogy azt kitehessék.

Volt például az egyik villamos társaság alkalmazásában egy igen derék öreg főtisztviselő. Roppant szerény, jómódú, szorgalmas ember volt az öreg. 38 esztendeje lakott kint, angol neje és angol gyermeke volt. Az egyik egy ottani sorhajókapitányhoz ment nőül. De egy nagy hibája volt ennek a tisztviselőnek: német alattvaló volt. Ki törődött ilyesmivel odaát, a szabadság hónapban, hol az nyithat üzletet, aki akar és azon név alatt, mely neki legjobban tetszik, hova tárt karokkal fogadtak be minden anarchistát, néger, csirkefogót, orosz zsidót, sőt még németet is! Nos, hát a villamos társaságot felszólították, hogy *haladéktalanul tegyék ki a derék öregot, mert angol vállalat nem alkalmazhat német kémeket háborus időben*. Az igazgató roppant igazságszerető ember lehetett, mert azt felelte, hogy elvégre az illető 35 évig volt a szolgálatukban, dolgát mindig becsülettel végezte, angol születésű gyermekei vannak, fia sorhajókapitány, nem lehet úgy kiverni, mint egy kutyát. Ennek azután meg is volt a foganatja: Másnap a telepnek 625 munkása jelentette ki, hogy *azonnal sztrájkba lép, ha a gyalázatos német szűret ki nem teszik*. Estére a tisztviselőnek már fel is mondtak. Az ilyen eseteket a lapok nagy büszkeséggel irták le.

De az angolországi ismerősökkel bírók megnyugtatóra légyen mondva: mindezek csak a szegényebb néprétegeknek jutottak ki. Mialatt ezek történtek, mi lépten-nyomon rokonszenvi nyilatkozatokat kaptunk s különösen magyar üzletemberekét halmoztak el nagybecsülésük kitüntető jeleivel. Különösen vonatkozik ez azokra, akik a háború kitörése alkalmából honosodási igazolványt szereztek. Már mostan, hogy ezen aktus hazaárulásszámba megy-e, azt nem tudom. Meg kell gondolnunk, hogy ezen urak a magyar állampolgárság kötelekéből elbocsátva nincsenek és hogy a normális viszonyok között még százszor is meggondolhatják, hogy cserben hagyják-e hazájukat. Talán épen akkor, mikor majd Nagy-Britániából — Isten segítségével — Kis-Angliát fogunk faragni, talán akkor fogják majd csak igazán belátni, hogy a legbiztosabb mégis az édes hazaföld. Most azonban egyelőre csak arról volt szó, hogy akarom-e én ezen szerencsétlen pár hónapot családom körében átküzdeni, avagy be akarok-e vonulni majd két hónap múlva, mikor már elkeveredettebb lesz a hangulat, a gyűjtőtelepre, ahol ugyan igen előzékenyen és jól bánnak velem, de a családomat mégsem láthatom. Így történt azután, hogy az első hetekben igen sok meghonosodási kérvény nyert elintéztést, persze csakis vagyonos emberekéi, kiknek kiváló közecik és ajánlataik voltak.

Ifj. Tolnai János.

Budapestiek legnagyobb jövedelmei.

(Huszezertől egy negyed millió koronáig.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Budapest, november 6.

A kormány a november utolsó harmadában összeülő parlament elé terjeszti, még ebben a hónapban a hadiadóról szóló törvényjavaslatot. A szakemberek azonban még vitáznak fölötté, hogy jövedelem, vagy vagyon alapján történjék-e a szükséges hadiadó kiindulása. A jövedelem hatósági megállapítása azonban teljességgel lehetetlen és soha sem volna igazságos. Ezenfelül a jövedelem nem is mértéke a teherbírásnak és jövedelem alapján kétségtelenül sokkal kisebb volna a jótékony és nemzeti célt szolgáló adó hozadéka. Jövedelmi statisztikánk nincs s így hozzávetőleg sem lehet megállapítani nemcsak az egész országra, hanem kisebb körzetekre, például a fővárosra vonatkozóan sem, hogy mit eredményezne a jövedelem után kivetett hadiadó. Mégis most, amikor annyi kötelesség hárul a legnagyobb vagyonok és jövedelmek birtokosaira, nem érdektelen számba venni, hogy milyen kategóriákban vannak a legnagyobb jövedelmek. Budapestre vonatkozólag a helyben fizetett adó alapján kiszámított jövedelmekből ezek az adatok derülnek ki:

Huszezer korona vagy azonfelül lévő jövedelme van a fővárosban, a legtöbb adót fizetők névjegyzéke szerint, ezerhusz férfinak. Közülük negyvenegyet száz ezer koronánál nagyobb a jövedelme. Huszezertől száz ezer koronáig való jövedelme van 398 háztulajdonosnak, 268 gyárosnak, kereskedőnek s vállalat-tulajdonosnak, 224 orvosnak, ügyvédnek s más szabadfoglalkozást űző férfinak és a fixfizetés után adózóknak, végül 89 pénzügyi és más vállalati igazgatónak.

Husz harmincezer korona jövedelme van 348-nak, (közülük 218 háztulajdonos), 30—40 ezer korona jövedelme 190-nek (73 háztulajdonos), 40—50 ezer korona jövedelme 132-nek (42 háztulajdonos), 50—60 ezer korona 76-nak (26 háztulajdonos), 60—70 ezer 50-nek, 70—80 ezer 41-nek, 80—90 ezer 26-nak, 90—100 ezer 22-nek. Százezertől 150 ezer koronáig való évi jövedelme van 29 nek. Ezenfelül van a jövedelme 200 ezer koronáig hét virilistának. Kétszáz ezer koronánál több, háromszáz ezer koronáig terjedő jövedelme van hatnak s egy gyárosnak négyszáz ezer korona a jövedelme. Középszámmal véve, összesen negyvennégy millió korona évi jövedelme van együttesen azoknak, akik Budapesten fizetett adójuk alapján huszezer koronán felüli jövedelem után bekerültek a virilisták jegyzékébe.

A háztulajdonosok között legnagyobb jövedelem évi egy negyed millió korona. Ekkora jövedelme van egy gyárosnak is. Az ügyvédek közül egynek közel kétszáz ezer korona a jövedelme, kettőnek pedig százötvenezer körül jár. Az építészek közül a legnagyobb jövedelmű száznyolcvanezer koronával, az orvosok közül százhatvanezer koronával dísekszik.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — — — 151
Nyomda	— — — — 151

Tábori élet egy galíciai faluban.

— Zongoraszó a táborban. — Az áruló halála. —

(Az észak-keleti harcmezőre küldött tudósítónktól.)

Galícia, Feldpost 354.

Milyen hosszú egy nap, milyen hosszú egy óra s mennyi minden történik minden percben. Izgalom, amely elmúlik, boldogság, amely széteszik, nyomorúság, amit megszokhatunk! Kaleidoszkop, pillanatonként változó az élet, amelynek itt tulságos értéke nincs...

Örülni is csak itt tanul meg az ember. Örülni semmiért, olyasminek, ami azelőtt mindennapi életünkhöz tartozott, természetesen találtuk, hogy van és furesának, lehetetlennek tetszett, hogy ne legyen. Öröm egy cigarettára, öröm egy pohár tej, ünnepnap a szoba, még ha nincs is fűtve, sőt ünnepnap már az is, ha nem esik.

Most pompásan vagyunk. Szobánk van és ennivalónk és mindenki — amint itt mondani szokás, „Sauwohl“ érzi magát.

Ebéd után látogatónk volt, egy ulánus hadnagy. A beszélgetés során kiderül, hogy lakásán egy zongora, zongora van!

Öt óra tájban valamennyien átvonulunk. Furesa millió: kívülről egyszerű parasztház, belül is elég primitív, de az egyszerű berendezésű szobában zongora áll s az asztalon francia folyóiratok hevernek. Zongora s francia folyóiratok Galiciában, egy felperzselt faluban!

A lányosképi, szinte gyerek dragonyos hadnagy leül a zongorához, szerteszét ülünk a szobában. A petróleumlámpa csak pislog; félhomály. És egyszerre felhangzanak az akkordok:

— Az én nevem Mimi!

Mindenki tenyerébe rejti az arcát. Valami fojtogat. 1914. Galícia. Reggel még dörögtek az ágyuk, s most Puccini melódiái töltik be a szobát. Nagyon lágyan könyeket csal ki a zene a szemekből. Vajon igaz-e ez mind? Vajon igaz, hogy délelőtt emberek gyilkolták-e egymást, vajon igaz az a sok társzékér, amely életet kioltó golyókat szállít nagy robajjal az utcán, vajon igazok-e az ide-oda vonuló csapatok, igaz-e az a bitófa ott a sarkon, igaz-e ez mind? Nem, ez mind nem igaz, nincs is háboru, hisz most megunk előtt látjuk Lohengrint, a hattulovagot, az Istenek alkonyának akkordja jobban megráznak, mint az a furesa és vészes piasszegő fűtőlés s lágy walcerek parfümös báltermekbe visznek bennünket.

Grieg, Beethoven, Mozart, Chopin... A melódiák folyton szólnak... Beethoven gyászindulója... Most mindenki a holnapra gondol, amelyet ki tudja, követ-e a holnapután...

Egész sötét van a szobában... Troubadour, Rigoletto... Valahol az agyunkba ott lappang a gondolat, hátha most, ebben a percben, vagy a következőben élesen és kegyetlenül vegyül bele a melódiába az alarm kürtjele...

Hadbíróági tárgyalás. Az asztalon feszület, két égő gyertya. Szigorú és komoly tisztak a bírák, egy ezredes, egy kapitány, egy főhadnagy, két hadnagy, egy zászlós. A vádlott Vasylyl Bojko. Bukovinai paraszt. Pravoszlav. Maga a férfi szépség: magas és vállas, Krisztus-szakállal és kék szem. Nyílt tekintetű és nyugodt. Rőpiratokat találtak nála, amelyeket oroszoktól kapott s paszpartut, amelyet a kozákok adtak neki. Hazaárulással, kémkedéssel és a hadsereg elleni büntetéssel vádolják.

Tudja, hogy ezuttal nagyba megy a játék: a tét a feje. Higgadtan, nyugodtan, megfontoltan felel s nagyon ügyesen védekezik. Később belezavarodik, ellentmondásba keveredik, ügyetlenkedik. Válaszol például a német kérdésre, még mielőtt a tolmács lefordította volna, holott azt vallotta, hogy csak ruthénul tud. Aztán kénytelen beismerni egyes dolgokat. Az ítélet: Tod, durch den Strang!

Vasylyl Bojko egy szót sem szól, maga elé néz a levegőbe, meg sem rezzen. Ebédet hoznak neki s ő nyugalommal lát neki kanállal a csajjának. Papot küldenek hozzá. Sok gyónni valója lehet: ismét, újra és újra további negyedórát kér. Öt óra, tovább már nem lehet halasztani. Már kezd sötétedni.

A hóhér tisztét egy lengyel legionista vállalja. A civilben fényképész volt. Vasylyl Bojko nyugodtan lép a bitófa alá, de most már megtörik az utolsó pillanatban. Kifáztolni kezd:

— Istenem, istenem!

A hóhér sokáig babrál. Még mindig nem készítette el a hurkot. S a szomorú fa alól most már siránkozó hang hallatszik:

— Így pusztul el ártatlan lelkem!

Még egy kínos perc. Most leszáll a hóhér a létráról. Végre. Most kirántja a lábát a deliquens lába alól. Borzasztó pillanat. A hurok hosszú s az áldozat lába földet ér. Kínlódik. Két baka odaugrik s felemelik a vonagló lábcsarát, ne érjen földet. Most újra felhúzzák. A kötél nincs jól a nyakán, álesontot ér, nem szorít eléggé. Az orvos a pulzust vizsgálja. Még erős. Most negyven percenként. Csak már vége volna. Még husz. Még mindig ver. A huszonnyolcadik perc. Végre. A földi igazságszolgáltatásnak elég tétetett...

Zádor Jenő.

Eitel Frigyes — osztrák-magyar ezredes. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király Eitel Frigyes porosz herceg 6 királyi fenségét az I. Vilmos német császár és Poroszország királya 34. számú gyalogezredbe ezredessé és Konrád bajor herceg 6 királyi fenségét a 4. számú dicsőségesezredbe őrnaggyá nevezte ki.

Előléptetés vezérőrnaggyá. A király Grallert Konrád ezredes, dandárparancsnokot vezérőrnaggyá léptette elő. A tábornok, akit az aradi előkelő körökben jól ismernek, Grallert Rezső ékszerész fivére.

Kedvezően alakul a helyzet a Dnyeszternél.

— Szerbia haderejének összeomlása. — Angol haditudósítók az orosz frontról. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest—Berlin, november 6.

A trónörökös a királynál.

Bécs. (Táviróda): Károly Ferenc József főherceg trónörökös két óras kihallgatáson volt a királynál, akinek jelentést tett az északi harcmező helyzetről.

Bukovina reorganizációja

Csernovic: (Cenzurálva.) A bukovinai és kelet-galíciai harcmezőn tegnap semmi újabb esemény nem történt. A harc az egész vonalon szünetel, aminek az oroszok általános visszavonulása az oka. Csapatunk minden irányban nyomon követik az ellenséget, a harcmezőn csapás Csernovictól keletre eső részén állandó a mozdulatlanosság. Merán gróf bukovinai tartományi főnök és helyettese Ezdorf gróf kormánytanácsos, megkezdte a felszabadult bukovinai vidékek meglátogatását. Tegnap Vianitzben voltak és megtették a szükséges intézkedéseket a közigazgatás helyreállítására.

Bizakodó hangulat.

Csernovic: (Cenzurálva.) Ideérkező megbízható hírek szerint a harcmező helyzete a Dnyeszter vonalától délre reánk nézve nagyon kedvezően alakul. Egyre határozottabb formában híresztelik, hogy az oroszok kiűrtették Stanislaut és Kolomeát is és hogy minden jel szerint az egész vonalon a Dnyeszter-völgyébe vonulnak vissza. A hangulat itt nagyon mélyteljes és bizakodó.

A cár a harcmezőn.

Budapest. (Táviróda.) Pétervár. (Hivatalos.) A cár harcmezőre érkezett.

Vasúti kocsikban van az orosz főhadiszállás.

Amsterdam: A Times egyik haditudósítója, akinek alkalmá volt az orosz főhadiszállást meglátogatni, így írja le tapasztalatait:

— A modern háborúban nincs semmi romantika. Nem szabad a főhadiszállást sem olyan helynek képzelni, ahol lázas és izgatott hangulat uralkodik, ahol a főparancsnok sápadtan és kimerülten hajol térképekkel fedett asztala fölé, mialatt odakünn az ágyuk dörögnek és lópaták dobognak. Ennek a képnek az ideje már elmúlt. A háboru bonyolódott vállalkozás most. Amint hogy egy vasúttársaság elnöke nem vezet lokomotívot, épúgy nem jár a tűzvonal közelében a hadsereg főparancsnoka sem. Az óriási orosz hadsereg mechanizmusának gócpontja nyugati Oroszország egyik elhagyott helyén van. Itt, a rengeteg hosszú harcoló fronttól száz meg száz kilométernyi távolságban néhány vasúti kocsiiban él az a körülbelül száz ember, akik az orosz hadsereg nagy vezérkarát alkotják és akiket a harcfront minden fontos pontjával táviró köt össze. Ezen a magányos helyen, a harci zajtól messze távol működik a seregeket irányító elme.

A Times munkatársát fogadta Nikolajevics Miklós nagyherceg az orosz generálisissimusz is. A nagyherceg — írja az angol hírlapíró — hatalmas alakú férfiú, aki egyszerűségével és komolyságával mély benyomást kelt. A főhadiszálláson az élet is rendkívül egyszerű. Csak egészen apró, alig észrevehető jelvények teszik különbözővé a fővezér ruháját a kis vezérkari hivatalnokokétól. A vezérkarban három nagyherceg van, akik azonban épen úgy él

nek, mint a többi Estek. A főhadiszálláson szigorúan tilos szesz italokkal élni.

A haditudósító esután elmondja, hogy mitán 450 kilométeres utat megtett az orosz front mögött, érintette Lovicsovot, Szkiernevicet és még több lengyel várost és látta, hogy az utolsó napokban mindenütt tért hódítottak az oroszok. A lovicsi és skiernevicei harcok nagyon hevések voltak, bár itt csak a német hátvéd fődzte a főserag visszavonulását. Ilyen harcok most mindennaposak. Elismeri, hogy a német csapatok minden helységben, ahol táboroztak, tiszteletben tartották a hadijogot, a népet nem terrorizálták és nem rongálták meg a házakat.

Orosz jelentés az északi harcokról.

Pétervár: (Rómán át.) A Pétervári Távirati Cynökség jelenti: Azok a döntő jelentőségű csaták, amelyeket a németek október 27-én kezdtek meg a bakalarievoi kerületben, még most is tartanak. Az ellenség behatolt közpütt sok és erős divíziójával és nagyszámu nehéz tüzérségével. A csatákban felvonult mindkét részről az itt koncentrált sok tartalékezred. Csodálatos keménységgel támadtak a németek, hogy a mi sáncainkba behatolhassanak és el lehet mondani, hogy rettenetes munkát fejtett ki mindkét részről nemcsak a gyalogság, de a tüzérség is. A németek keményen állták tüzünket és a mi erős sáncainkkal párhuzamosan még ott ostromoltak bennünket.

A galiciai harcokról azt jelenti, hogy a helyzet mintegy megállt, de rövidesen itt is be kell következnie a döntő eseményeknek.

Japán tüzérek az orosz fronton.

Milano. A Secolo oroszországi haditudósítója Magrini Luciano Varsóból jelenti lapjának:

— A vasut és a posta még rendszeren működik Oroszországban. Pétervárról Varsóig kényelmesen utaztam még pedig négy orosz egyenruhát viselő magasrangú japán tiszt társaságában. A japánok megjelenése élénk fel-tűnést keltett Varsóban és én szorgalmasan érdeklődtem, hogy csakugyan vannak-e japán harcosok az orosz fronton. Egy orosz tiszt az én fülem hallatára jelentette ki, hogy Japán a szibériai vasuton kétszáz nehéz, tavaly a Krupp-gyártól vásárolt ágyut küldött megfelelő számu japán tüzérszolgálatával.

Magrini megtudta azt is, hogy a cárnak az állítólagos lengyel autonómiáról tett kijelentései nem történtek meg, azokat csak Nikola-jevics Miklós nagyherceg eszolta ki.

Vagyonelkobzások és rombolások Oroszországban.

Moszkva. (Bukaresten át.) A Krupp-művek moszkvai telepét az orosz hadvezetőség lefoglalta és annak minden berendezését, gépeit, az ott talált anyagokat minden ellenérték nélkül elkebeozta. Moszkva közelében van egy gróf Harrachnak birtoka, amelyen nagy kastély áll. Néhány nappal ezelőtt a császári megrohanta a birtokot, felgyújtotta a kastélyt, kirabolta benne az értékes műkincseket, a berendezést teljesen elpusztították. A kár több millió. Harrach gróf felesége orosz származású. A M. & J. Mandel cég óriási posztóraktárát lefoglalták. A Köhler testvérek moszkvai vegyészeti gyárat teljesen elpusztították.

Katonák őrzik a szerb trónörököszt a parlamentben.

Köln. (Cenzurálva.) A Kölnische Zeitung jelenti Nisből: A szerb skupstinát Sándor trónörökös katonai fedezettel megnyitotta. Pasics ellen már három merénylet volt.

Teljes a szerbek veresége.

ROMA. (Táviroda.) A Popolo Romano szerint a szerbek és montenegróiak veresége teljes. Boszniából kikergetve saját országukat kénytelenek védelmezni invázió ellen.

Használjunk hadisegély-postabélyeget.

Törökország szárazföldi és tengeri háborúja.

— Bulgária a hármass szövetség mellett. — Görögország háborúra készül. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Konstantinápoly, november 6.

Franciaország hadat üzent Törökországnak.

Bordeaux, november 6. (Hivatalos). Franciaország Törökországnak megüzente a háborút.

Szabasztopol újabb bombázása.

Koppenhága. Több török cirkáló bombázta Szabasztopot és elsüllyesztettek két orosz hajót. (Táviroda.)

Bombázzák a Dardanellákat.

Berlin. A Vossische Zeitung jelenti Athénből e hó negyediki kelettel: Lemnosból érkező jelentések szerint az angol-francia hajóraj az elmúlt ojjel a Kumkale-erődhez közeledett a Dardanellák ázsiai oldalán, de az erődből leadott hat lövés után visszavonult. Ma reggel hét órakor a hajók megkezdték a bombázást, amely rövid megszakítással délig tartott. Itteni lapok úgy vélik, hogy nem a tengerszoros forszírozását célozták, amely előtt három nagy angol páncélos, három cirkáló, tizennégy torpedónaszád és több kisebb hajó horgonyoz. (M. T. I.)

Lovassági harc a kaukázusi határon.

Konstantinápoly. Az Agence Ottomane a következő hivatalos jelentést teszi közzé: Vitéz lovasságunk tegnap összeütközött orosz kozákokkal, megverte és visszavonulásra kényszerítette az oroszokat. Lovashadosztályaink az ellenséges hadsereg utóvédjét szorongatják.

Harcok Kiszáziában.

Konstantinápoly. A főhadiszállás hivatalosan jelenti: Keleti határunkon csapataink az egész arcvonalon érintkezésben vannak az ellenséggel. A szmirnai kikötőben három nagy angol hajót, valamint több kisebb angol és francia gőzöst lefoglaltak és a hajók személyzetét fogságba ojtották. A bagdadi angol és orosz konzulátuson folytatták a házkutatást. Az eddig lefoglalt fegyvereken kívül 16 Mannlicher- és Mauserfegyvert, 32 revolvert, 850 fegyvert és 170 revolvertöltényt, valamint 15 szuronyt foglaltak le. A konstantinápolyi nagykövetségen, valamint az itteni francia St. Benott iskolában drótnélküli táviróhoz való készüléket találtak.

Török engedmény a bolgár hajóknak.

Berlin. A lapok jelentése szerint Törökország az összes bolgár hadi- és kereskedelmi hajóknak szabad közlekedést engedett a Fekete-tengeren. Ezt a Szófiából érkezett jelentést felette nagy fontosságúnak tartják. (Reichspost.)

A hetven éves szultán ünneplése.

Konstantinápoly. Südslavische Korrespondenz jelenti: Tegnap ünneplte a szultán hetvenedik születésnapját. A főváros lakossága moleg tüntetésben és ünneplésben részesítette az uralkodót.

Tüntetések Törökországban.

Konstantinápoly. A tüntetések tovább folynak. Mosszulban ezekre menő tömeg gyült össze ulemák és törzsfők vezetésével és meg-

küdték, hogy a kormányt a háboru befejezéséig támogatni fogják. Az osztrák-magyar és német nagykövetséget üdvözölték.

Halim basa nyilatkozata.

Bukarest. A Journal des Balkans jelenti: Halim császári herceg, török miniszterelnök néhány diplomata előtt kijelentette, hogy az utolsó fekete-tengeri események nem a kormány intézkedésére történtek. Ellenkezőleg: a török kormány nem akarta a háborút. Halim basa formálisan kijelentette Törökország szimpátiáját Romániával szemben. Meg lett erősítve, hogy a török támadás a Goeben, Breslau és Hamidie parancsnokainak önálló cselekvése volt és hogy ez háborúra fog vezetni, azt a mértékadó körök az utolsó percig sem hitték. (Pol. H.)

Anglia annektálta Ciprus szigetét.

London. Hivatalosan jelenti, hogy Anglia annektálta Ciprust.

Körülzárt angol helyőrség.

Konstantinápoly. A Tanin jelenti: Adea várost és ezer angol katonaságból álló helyőrséget az arabok körülzártak.

Egyiptom ellen.

Köln. A török hadügyi kormány augusztus kezdete óta lázasan fegyverkezett és minden előkészületet megtett arra, hogy csapatösszeállításait a Vörös-tenger mellékeire vesse. A terv nyilvánvalóan az, hogy Egyiptom lakosságát fellázítsa az angol fenhatóság ellen. Törökország ez idő szerint 250.000 főből álló jól fel-fegyverezett sereget állíthat ki Egyiptom ellen, a mihez még hozzá kell számítani a sok ezer irreguláris beduin-csapatot is.

Mozgósítás Görögországban.

Szofia. Szófiai lapjelentések szerint, Görögországban elrendelték az általános mozgósítást. A hangulat és helyzet igen kritikus. Venizelosz görög miniszterelnök kijelentette, hogy ha Bulgária megszakítaná a diplomáciai viszonyt Görögországgal, úgy ezáltal megsértené a hármass entente érdekeit.

Bulgária magatartása.

Berlin: A Berliner Tageblatt szófiai levelezője Bulgária magatartásáról a következőket jelenti lapjának: Bulgária értelmiségének egész rokonszenve és a kormány hangulata is ma egészen bizonyosan a szövetséges központi hatalmak mellett van. Ehhez a hangulathoz nem kis mértékben járultak hozzá azok az csalódások, amelyek Bulgáriát az oroszok részéről érték, azonkívül pedig ritkán volt olyan jó üzlet egy kölcsön politikai szempontból is, mint az, amelyet Németország adott Bulgáriának, nem sokkal a háboru kitörése előtt. Bulgáriának csaknem minden politikusa tudja, hogy a háboru alatt nem fog sikerülni az ország semlegességét megtartani. Tudják a bolgárok, hogy mit várhatnának Oroszországtól, ha győzne; tudják azt is, hogy a macedoniai kérdést ez a háboru fogja véglegesen eldönteni. Illetékes körökben azonban nem tartják még elérkezettnek az időt arra, hogy Bulgária jövődö politikájáról határozzanak.

Szofia: (Táviroda.) A hadügyminisztérium hat tartalékos hadosztályt három turnusban gyakorlatra behívott.

Ferzsa semleges?

Bordeaux: (Táviroda.) Perzsa kormány 3-ikán kijelentette semlegességét.

A cigánysziget újra a miénk. A magyar hadikölcsön

(A szerbektől megtisztított Szerémség.)

(A déli harctérre küldött munkatársunktól.)

— november 5.

Sabác felé vezető úton sebtében írom rövid, de örömdelges tartalmu jelentésemet. Tudvalevő, hogy a Zimony és Belgrád között levő ugynevezett cigányszigeten szeptember eleje óta folyik a meg-megszakadó csatározás. A sziget béke időben a miénk. A szeptemberi betörés alkalmával a szerbek őrállomást állítottak föl a szigeten. Mivel a kis földterületet mi fontos helynek tartottuk, a főparancsnokság elrendelte annak visszafoglalását. Ez azonban nem ment könnyen a sziget fekvése miatt. A csaknem két hónapos csatározás alatt a szerbek igen sokat szenvedtek, természetesen azonban, hogy mi is veszítettünk ott emberanyagot. Most ez megszűnt. A sziget újra nem a szerbeké és olyan pozíciót foglaltunk el, hogy az ellenség most már nem juthat oda.

A sziget megtisztításában nagy érdemeket szerzett az a népfőlkelő ezred, amely részben besztercenaszódvármegyei románokból áll. Hogy ők ebbe a nehéz harcra keveredtek, annak érdekes története van. Amikor szeptemberben a szerbek betörték a Szerémségbe, a veszélyeztetett területen ez a népfőlkelő ezred teljesített szolgálatot. Az ellenség tulereje következtében azonban visszavonult és így nem tartóztathatta fel a szerbeket. Mivel az ezred eme lépését némelyek félremagyarázták, a népfőlkelő parancsnoka arra kérte ezrede nevében a főparancsnokságot, küldje őket a legnehezebb terepre, hogy megmutathassák halált megvető bátorságukat. Ezt a példaadó kinevezést a főparancsnokság elfogadta. És így az ezred csakugyan megmutathatta, hogy a legsúlyosabb feladat megoldására is képes, természetesen nem minden áldozat nélkül.

A Szerémség egyébként már tiszta az ellenséges szerbektől. Akik itt voltak, megadták magukat, vagy elpusztultak. Az éj leple alatt ugyan még mindig át-átlopózik kisebb banda a Száván, de ezeket gyorsan ártalmatlanná teszik derék katonáink.

Bolgár Lajos.

A földalatti palota.

(Egy százados levele gyermekeihez a lövészárokból.)

Berlin, november 6.

Egy magasállású berlini államhivatalnok, aki századosi rangban szolgál a harctéren, kedves és meghatóan vidám levélben írja le otthonmaradt gyermekeinek, hogy milyen az élet a lövészárokokban.

— Édes gyermekeim — írja a százados — megkaptam a szép levelet, amelyet nekem írtatok és sietek válaszolni arra. „Gömböc” itt ül mellettem, keresztülpislog a vállamon az írásba és helyeselve bólogat: minden úgy van, amint azt írom. Vaskos, kövér és tolakedő, csak akkor huzódik a szoba sarkába, ha egy gránát jön. Tudnotok kell, hogy pompás szobám van itt, majdnem akkora, mint az otthoni, csak hogy kettő van osztra: hálószobára és nappalira. Épen olyan magas, hogy egyenesen lehet benne állni. Persze azt tudnotok kell, hogy pompás szobám egy mély erdőben van és ott is a fák mélyében, úgy, mint egy valózágos barlang. Ha valaki be akar sétálni a szobámba, úgy kell lemásznia, mintha rókalyukba menné. Ha azután kinyitja az ajtót a látogató, egészen elképed, hogy milyen jó meleg és barátságos világ van idebenn. Képelem, mennyire szeretnétek ti is látni ezt a palotát.

Barlangom hátsó részét nagyszerű kínai festésű spanyolfal választja el az elsőől. Csodálatos madarak és különös, pompázatos virágok vannak ezen a falon, amely mögött kitűnő, ruganyos matrac rejtőzik, fehér vászontakaróval és puha fehér vánkossal. A matrácra alszom, a barlangom hátréből kiugró kis sziklaperceped, amelyik épen olyan, mint egy éjjei szekrény, mindenféle apróságomat helyezem el. A másik szögletben van a kövér Gömböc kutya kis szalmazsákja és még sok mindenféle holmi.

De tekintetek csak szét a spanyolfalon innen levő szobában. Itt van mindenképp a szép spanyolfal. Azután egy körtefatörzs, amely a mennyezetet támogatja; a fatörzson egy vörös falóra, amely épen olyan szépen, ezüstös csengéssel

üti a nagydedeket és az órákat, mintha máshol függne. Az egész szoba puha fehér vászonnal van bevonva, még a mennyezet is; olyanok a falok, mintha kőből volnának. A padlón vastag, puha pezsaszőnyeg, a szögletben pedig pompás kis kályha, amelyben olyan vidáman pattog a szén, fa, hogy igazán öröm hallgatni. A főfőlkelő falon kristálytükör csillog és egész sorog kép pompázik. Valamennyit én aggattam fel: képeslevelezőlapok és nagyszerű illusztrációk francia újságokból, többnyire kedves, mosolygó lánykaféjek, de vannak grófnők és hercegnők is köztük, akik kissé gögösen és megbotránkozva néznek le a falról, mintha csak azt mondanák:

— Fi done, hogyan kerültem ebbe az utálatos güdörbe!

A szoba közepén szép fehér terítős asztal áll, rajta egy csinos lámpa, egy kis váza ószi virágokkal és igazán finom porcellán kávéskanna, amelyre piros pipacsokat festettek. Ugyanilyen piros pipacsosok a kávé csészék is, amelyeknek tányérkáján ezüst kanál. No igen: van ám még konyakos üvegem is kicsi pohárkakkal. A fal mellett egy kis asztalon tányérok, poharak. Azután két széles, kényelmes szék és ha netalán kettőnél több vendégem jönne, azok is találnak helyet a fal mellett álló székeken. Egy kényelmes borpárnás karszékben pedig ott ül a ti édes apátok, egy kis konyakot iszik, azután egy kis fekete kávé és fujja a tüstöt a cigarettából.

El se tudjátok képzelni, hogy honnan került ki ez a fejedelmi pompa?

Egy kastélyból, gyerekek, egy francia kastélyból, alonnan az angolok és franciák addig bosszantottak tüzelésükkel, amíg ágyunk kikergették őket. Mi azután megnéztük, hogy hol laktak azok a franciák, meg angolok. Nem sok holmi volt már épségben. A kastély ura pedig régen tul van hetedhét határon. De hogy megtalálja a holmiját, ha egyszer hazakerül, hát levelet hagyunk az asztalán és megírtuk, hogy törekény holmijait elszállítottuk jó helyre: földalatti palotáinkba, ahol nagyobb biztonságban vannak, mint az ágyugolyóknak kitett kastélyban. Lássátok gyerekek: iven az élet a háboruban

(Hat százalékos államkötvények.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 6.

Megírtuk, hogy a magyar királyi kormány legközelebb nyilvános aláírásra bocsátja a hadicélokra szolgáló nemzeti kölcsönt. Az új államkölcsön feltételeiről megbízható értesülés alapján a következőket jelenthetjük:

A kölcsön kétféle kötvényekben kerül kibocsátásra: zárolt és szabad kötvényekben. A zárolt kötvények 1919. november 1-ig nem bocsáthatók forgalomba és akkor 1920. november 1-ére mondhatók föl. A szabad kötvények bármikor eladhatók, de természetesen ki vannak téve az árhullámzásnak.

Mindakét nemü kötvények 100 koronás névértékű címletekben kerülnek forgalomba és szelvényeiket hat százalékos kamatoztatással váltják be. Kibocsátási árfolyamuk 97.50 korona lesz. A zárolt és felmondásra kerülő címleteket az állam 1920. november 1-én a névértékben, tehát 100 koronával váltja be. Ha az ekkor elért 2 korona 50 fillér árfolyam többletet a kibocsátástól a beváltásig terjedő öt évre fölosztjuk, a kamatoztatás tulajdonképp $6\frac{1}{2}$ százaléknak felel meg.

A kölcsön prospektusa a legközelebbi napokban jelenik meg, a befizetések a kölcsönre pedig november 23-án kezdődnek. A kölcsön jegyzését lényegesen megkönnyíti az Osztrák-Magyar Bank, amely a kötvényre, annak 75 százaléka erejéig lombard-kölcsönt nyújt, a váltóleszámitolási kamatláb, azaz 5 és félszázalék mellett. Az Osztrák-Magyar Bank e mellett egyéb értékpapírokra is előleget nyújt, ha az így kért lombard-kölcsönt az új kölcsön jegyzésének céljaira akarják fordítani és azt igazolni is tudják.

Az új kölcsön kibocsátásával együtt kormányrendelet fog megjelenni, amely szerint a takarékbetéteknek az a része, amely valaki államkölcsönök vásárlására akar kivenni, nem esik a moratorium alá. A betét azonban csak a felmondási feltételek mellett követelhető.

Az államkölcsön kötvényeiből korlátlan mennyiséget lehet jegyezni és a jegyzett összegű kötvényeket mindenki teljesen megkapja.

Az új államkölcsön elhelyezése körül fontos szerep jut az Országos Központi Hitelszövetkezetnek, amely a kötelekbe tartozó hitelszövetkezeteket már értesítette annak kibocsátásáról. Ezek a szövetkezetek egyszersmind aláíró és gyűjtőhelyei lesznek az új kölcsönnek. Ezzel azt kívánták lehetővé tenni, hogy a falvak lelkes népe is minél tömegesebben adjon kifejezést a kölcsönben való részvétel által hazafiságának és hogy ezzel minél jobban bevonják annak a tőkének tekintélyes részét, amelyet ma otthon, fiókban, a szalmazsákban őriznek.

Oroszok.

(Garázda hordák és barátságos csapatok. — Az orosz-zsidó katonák. — Egy érdekes történet.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 6.

Biró Lajos a Pester Lloyd haditudósítója írja lapjának:

— Hírek jöttek arról, hogy Kelet-Poroszországban az oroszok miként viseltek háborút, sőt hírek jöttek arról, hogy Kelet-Galiciában az oroszok miként viseltek háborút. A kelet-poroszországiak bestiák voltak. És a kelet-galíciaiak? Igen... azok is... ámbár... ámbár... az emberek kezdték a dolgot nem érteni.

Keletgaliciába az oroszok úgy jöttek, mint ha egy felszabadítás után sóvárgó országot végre fel akarnának szabadítani. Ennek következménye az volt, hogy helyenkint úgy viselkedtek, mint ahogy felszabadítókhöz illik. A ruténnel jól bántak, a lengyelekkel is jól bántak sőt néhol még a zsidókat se bántották. Más helyeken viszont mindenkivel jogtalanok voltak.

Ott, ahol tiszték, különösen magasabbrangúak is jelen voltak, ott az emberek élete és vagyona többnyire érintetlen maradt. De persze vannak olyan községek is, ahol még egy magasabbrangu tisztnek a jelenléte sem védett meg senkit a kirablástól, sőt, az örült, állatias lemészárolástól. Vannak helységek, ahol a legmagasabb rangú tiszték szállása is olyan szenyesen maradt vissza, mint a legutolsó kozákoké. De van olyan község is, amelynek lakói azt mondják, hogy az orosz tiszték nagyon elegáns és finom urak voltak, az emberekkel udvariasan jártak el és mindent készpénzzel fizettek. Az egyik községben a legmagasabb rangú orosz tiszt egyidejűleg a legnagyobb zsaroló volt. Egy másik községben a parancsnokló tábornok rövid kihallgatás után agyonlövetett egy katonát, aki rabolt és erőszakoskodott.

Az orosz tiszték... Láttam köztük néhányat, akik Przemysl körül estek foglyul és akiket Przemyslbe szállítottak. A fogoly tisztéket a mieink, ha csak lehetséges, kocsira ültetik. Ezek a tiszték parasztszekéren ültek: kissé szűkösön, de nagyon megelégedetten. A kocsit lassan gördült velük előre és ők vidáman nevettek. Nem is nevettek: röhögtek.

Aztán láttam egy nagy csapat foglyot és a sor végén két tisztet. Mindketten nyugodt és zárkózott arccal haladtak a katonáik mögött és egyetlen gondjuk volt ügyelni arra, hogy köztük és katonáik közt elég nagy legyen a távolság. A mi katonáink, akik kísérték őket és akik már több foglyuszállítmányt kísérték, ezt mondták:

— Nincs ezeknek más godjuk, uram, csak hogy minél messzebbre legyenek a katonáiktól.

De ugyancsak Przemysl környékén egy másik foglyuszállítmányt is vittek Przemyslbe és ennek a szállítmányának a tisztjel mind izgatottan érdeklődtek a parancsnokuk, egy főkaruzredes sorsa iránt; és mikor a mieink megkérdezték, hogy kocsira akarnak-e ülni, vagy inkább gyalognak két óra hosszat a csapat mögött, azt válaszolták, hogy inkább mennek gyalog. (Ez reggel történt és egész éjszaka, valamint a megelőző napon tűzben voltak.) És mikor valaki odament az egyik fogoly tiszthez és elkérte tőle a sapkáján lévő rozettát, az

orosz tiszt elérsékenyülve, szinte megrendülve mondta:

— Kérem, ne tegyen engem így csúffá.

Az oroszok barna uniformissá általában véve kitűnő. De vannak köztük olyanok is, akik ruha helyett rongyokat hordanak a testükön. Vannak jóllakottak és vannak az éhségtől holtra merültek. Azok, akiket Nowa Miastónál fogtak el, megrészegezték az örömtől, hogy nálunk majd enni kapnak. Radymnonál elfogtak néhányat, akiknél kukoricát és nyers krumplit találtak; napok óta nem ettek semmi egyebet.

És milyen arcokat lát az ember! Egész Európa és egész Ázsia együtt van itt. Szőke szakállas, hatalmas germánok és terdeszemű kalmukok. Még a zsidók is ötféle typushoz tartoznak. És még a zsidóknak is kétféle lelük van. Nowa Miasztónál megkérdeztem egy fogoly zsidó katonától:

— Na... örül, hogy fogságba jutott?

— És még hogy örülök!... — válaszolta énekelve.

Akkor mindenfélét beszélt még és végül az ujjával hátrafelé mutatott, ahonnan a mi nehéz ágyuink dörgése hallatszott és ezekkel a szavakkal fejezte be a beszélgetést.

— Ajvé, a maguk emberei most alaposan borsot törnek az oroszok orra alá.

De vannak olyan zsidó foglyok is, akik nem akarnak németül beszélni, mert oroszoknak hirdetik magukat. A mi tisztjeink közül csodálkozva mesélik néhányan, hogy nemcsak a przemysli vérpazarlásnál harcoltak zsidó katonák a szuronyroham élén — köztük hosszú szakállu, szürkülő emberek, — de másutt is, ahol gépfegyverek nem voltak a hátuk mögött, az első sorban mentek rohamra zsidó katonák.

Przemyslnél történt ez is: Mikor az oroszok elvonulóban voltak és a vár nyugati részén nem volt már ellenség, a mieink el akarták temetni az erődművek előtt fekvő tömegtelen számú orosz halottakat. A nyugati oldalon rendben folyt a temetés. Mikor a keleti és délkeleti részen, ahol a rohamba kergetett orosz gyalogság elesettjei egész dombokat alkottak, a mieink először az orosz sebesülteket akarták biztonságba helyezni és azután az orosz halottakat eltemetni, az orosz állásokból vad tüzéssel támadtak rájuk. A mieink megpróbálták az oroszokkal megértetni, hogy mit csinálnak. Meg is értették. Világos volt, hogy az erődművekből csak olyanok mentek ki a nyílt mezőre, akik — a Vöröskereszt védelme alatt — a sebesülteket összeszedni és a halottakat eltemetni akarták. Hogy a dolog még érthetőbb legyen, a mieink fogoly orosz katonákkal akarták végeztetni ezt a munkát. De mikor az orosz katonák megjelentek a várművek előtt, hogy biztonságba helyezték az orosz sebesülteket és eltemessék az orosz halottakat, az orosz állásokból felhangzott a gépfegyverek ropogása, az ágyuk dörgése. Az oroszok lőttek olyan oroszokra, a kik oroszokat akartak eltemetni.

Végül a következő történetet hallottam. A sebesültszállítók egy tisztet vittek a kötözőhelyre. (A mi sebesültszállítóink egy magyar tisztet a mi kötözőhelyünkre.) A seb nem lett volna nagyon veszélyes: egy gránátzilánk felszakította a tiszt combját és a csont épen maradt; de erek is felszakadtak és a seb nagyon vérzett. Gyors és alapos kötözésre volt szükség. És a kötözőhelyen épen akkor kifo-

A kötözőhelyen dolgozó orvos kétségbeesett. Szétszakadt fehérnemű darabokkal bekötözte az erősen vérző sebet, ahogy lehetett, de egyrészt a csatatéren minden fehérnemű kétes tisztaságú, másrészt az a pár darab rongy, ami rendelkezésre állott, egyáltalán nem volt elegendő. Semmi remény nem volt, hogy gyorsan kötözőszerhez lehetne jutni. Az átközet elvonult onnan, ahol ők álltak, és szürkülni kezdett.

Az orvosnak merész ötlete támadt. A közelben néhány huszár állt, a hadosztály lovasságának ordonáncai. Az orvos egy huszárt leszállított a lováról és egy egészségügyi altisztet ültetett lóra. Egy vörös keresztet fehér zászlót nyomott a kezébe, és így szólt hozzá:

— Átlovagolsz az oroszokhoz, megkeresed a kötözőhelyüket és megkéred — te jól tudsz németül — az orvos urat az én nevémben, hogy adjon kötözőanyagot egy sebesült tiszt számára. Aztán visszajössz ide.

A szanitécaltiszt a huszárlovon, vörös keresztet zászlóval a kezében, elvágtatott az orosz állások felé. Negyedóra múlva galoppban jött vissza. Kezében tartotta a Vörös Kereszt zászlót és a karja alatt nagy csomag tiszta kötözőanyag volt.

En azt hittem, hogy ismerem az oroszokat és Oroszországot. Mikor kitört a háború és a cári nyilatkozott és Nikolaj Nikolajevics nagyherceg nyilatkozott és Martos generális nyilatkozott és Ratko Dimitriev nyilatkozott és politikusok és publicisták nyilatkoztak és hírek jöttek, hogy az oroszok ilyenek és hogy az oroszok olyanok és mikor szemtanúk jöttek és fültanúk jöttek, én mindig esőkönyösen ismételtam:

— Hadd őket, beszéljenek, amit akarnak, ne higj nekik. Tolsztojtól, Dostojewskitől és Gontscharowtól megtanultad, hogy milyen Oroszország és milyenek az oroszok — ők jobban tudják mint a cári, a generálisok, a szemtanúk és a fültanúk együttvéve.

Lassanként meginogtam. Milyen tehát Oroszország és milyenek az oroszok? El kell mennem a kenyérmezői foglyótáborba, hogy megtudjam...

Az elesett és hadifogságba került tiszték. A hivatalos veszteségi lista 45. száma szerint a következő tiszték haltak hősi halált: Bargehr Károly hadnagy 28. gy. e. Bauer Ferenc őrnagy 3. tiroli vadász ezred, Grün János zászlós 27. gy. e. Holter Ferdinánd tart. kadét 8. hegyi tüzér ezred Hruza Vilmos tart. kadét 28. gy. e. Merz Róbert tart. hadnagy 28. gy. e. Müller Oszkár hadnagy 59. gy. e. Sebek Ferenc tart. zászlós 28. gy. e. Trage Rudolf tart. hadnagy 27. gy. e. Velicogna Ferdinánd hadnagy 3. tiroli vadász ezred, Winkler Adolf tart. zászlós 28. gy. e. A lajstrom szerint még huszonnyolc tiszt esett el, akik az osztrák határvadász ezredbe tartoztak. — Hadifogságba a következő tiszték kerültek: Mehrfurt Károly tart. zászlós 3. tiroli vadász ezred, Motajk Milos dr. tart. segédorvos 28. gy. e. Reiss Frigyes dr. tart. hadnagy 3. tiroli vadász ezred, Urbanek Ferenc tart. hadnagy 3. tiroli vadász ezred. A 46. veszteségi-lista szerint a következő tiszték haltak hősi halált: Bitevija Hasszán tart. zászlós boszniai 1. gy. e. Dániel Ferenc tart. zászlós 45. gy. e. Flock János tart. hadnagy 29. gy. e. Klein Lajos százados 19. gy. e. Ledvina József tart. hadnagy 45. gy. e. Neimann Reinhold tart. hadnagy 18. gy. e. Saulich Frigyes kadét 1. gy. e. Schwarz Emil tart. kadét 70. gy. e. Ternovitz Odón zászlós 70. gy. e. Török Kálmán tart. hadnagy 70. gy. e. Tóth István tart. hadnagy 29. gy. e. Váradi Jenő tart. hadnagy 37. gy. e.

Diadalmas offenziva az egész német fronton.

— Katonai szakértők az yperni, arrasi és soissons-i harcokról. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 6.

Moraht őrnagy a Berliner Tageblatt katonai szakértője a franciaországi harctéri helyzetről a következőket írja:

— A nyugati harctéren jelenleg három irányban igen fontos a támadásunk. Ypern—Arras és Soissons felé. Természetesen nem csak arról van szó, hogy ezeket a helységeket támadjuk. Csak az a tájat jelzik a nevek, ahol taktikai döntések vannak folyamatban. Ypern-nél arról van szó, hogy az angol seregszárnyat a tengerhez szorítsuk és hogy szabadabb teret nyerjünk a csatorna felé törekvő előnyomulásunk részére a tengerparton. Arrasnál megmarkoltuk a francia balszárnyat és vagy visszahajlítjuk, vagy áttörjük.

Soissons-ról, az Aisne völgyéről és annak déli magaslatairól van szó. Hogy miért van erre szükségünk, azt nemsokára megtudjuk. Mindenütt eredményesen támadunk és ennek éppen úgy örülnek a lokális harcban bizonyára nem gyönyörködő katonáink, mint mi itthon lévők. A feszültség eme napjaiban Németország boldog, ha a győzelmes előnyomulás jeleit látja. Ez csak lassan történhetik meg, mert az ellenség védelmi állásait nagyon megerősítette a hosszú idő alatt.

A tábori megerősítések a modern háborúban nagyobb szerepet játszanak, mint a várak, mert az előbbiek lerombolása hosszabb ideig tart.

Fődolog az, hogy csapataink az elmúlt hosszú, lokális harcok alatt egészségesek maradtak és kifogástalanul voltak élelmezve. Bátoran elmondhatjuk, hogy ezek miatt nincs ok aggodalomra. A harcokban kitűnő a hangulat, noha jobban tudják, mint mi, hogy nagyok voltak a veszteségek az elmúlt három hónap alatt. De emiatt sem a frontokon, sem itthon nem szabad csüggedni.

A külföldről érkező hírek szerencsésen egészítik ki főhadiszállásunk jelentéseit. Nem mintha a szinzigazságot mondanák el tárgyilagos hangon. Ellenkezőleg, oporszinezetűek a tárgyilagosság látszatába burkolva. Azonban alkalmasak arra, hogy némely tévedést helyreigazítsunk és az ellenség frontjába bepillantunk. Egy dán újsághír azt mondta, hogy mi Brüggénél erődítményeket csináltunk, fronttal nyugatra. Ugyanezt mondja az angol sajtó is, de azzal a következtetéssel, hogy ez a német jobbszárny visszavonulását jelenti. Természetesen az angolok, akik francia vezetés alatt állanak ezt nem értik, de annál jobban a franciák, akik tudják, hogy mi a taktikai értéke egy ilyen erődítménynek, amely egy hosszú harcra mögött készül.

Egy másik külföldi hírből megtudjuk, hogy az egész belga tengerpartot nehéz ágyúkkal erősítették meg és azt mutatja, hogy hadvezetőségünk lehetetlenné teszi az angol haderőnek, hogy a tenger felől kíséreljen meg valamit.

Az olasz Tribuna azt írja, hogy „a francia katona már nem bírja tovább”. Tehát mi jobban állunk a hosszú harc alatt a fáradalmak és ezért a végső eredmény a miénk is lesz. Jogunk van ahhoz, hogy ezt higgyük, mert a mi csapataink a békében jobban készültek a fáradalmak elviselésére, mint a franciák és az angolok. Érdekes a Tribunának az a tapasztalata, hogy a francia öreg népfelkelő arány-

lag elég friss. Ezt tapasztaljuk minden harctéren és bizonyos, hogy a katonaviselt öregebb ember, ha szervezete egészséges, távolról sem szenved olyan sokat a harci fáradalmak alatt, mint ezt azelőtt hitték. Honvédségünk és népfelkelőink teljesítményei bámulatot keltenek és minden várakozást felülmúlnak.

A Vossische Zeitung katonai szakértője v. S. már részletesebben foglalkozik a németek három irányban megindult újabb offenzívájával és a következő érdekes módon ismerteti azokat:

Az Ypern irányában történt előnyomulás jelentősége mindinkább világosabb lesz, mert a legnyugatibb szárny kénytelen volt a Nieuportnál és tőle délre történt elárastás következtében a támadásait beszünteti. Kétséges vajon, a franciák és angolok, amikor a súlyos következményekkel járó elhatározásra jutottak és a zsilipket felnyitották, gondoltak-e arra, hogy mit eslekszenek. Nagy anyagi kárt okoztak, mert az előtört partvédék hosszú ideig használhatatlan lesz. A víz néhol embermagasságu és igen nagy területen áll. Évekig eltart, míg ez a vidék hasznathajtvá lesz tehető. Ezzel szemben a katonai haszon semmi, mert nemcsak a német támadás állott meg, hanem a szövetségesek sem tudnak előbbre menni. Egy új tengeröböl keletkezett itt, amely mélyen benyúlik a száraz földre és az a pont, amelyre a két szárny támaszkodott, most délebbre toldott el.

Ezért fontos, hogy Ypern táján újból offenzívába mentünk át és eredményesen halad előre támadásunk és noha még nem tudjuk, hogy mely községeket foglaltuk el, bizonyára elég jókora utat tettünk meg előre.

Arrastól északra is eredményes az előnyomulásunk és a francia hivatalos jelentés szerint már Arras külvárosait is megtámadták.

Roya táján, ahol a harc pihent, most újult erővel támadunk. Döntés nem történt, a helyzet, a roppant véres harcok ellenére nem változott. Egy falnál ránk nézve kedvezőtlen volt az eredmény, néhány száz foglyot és két ágyut veszítettünk. Ez azonban csak részleges balsiker és a fő az, hogy ez egy esettel szemben számtalan nagyobb győzelmes csatánk áll. Soissons-tól keletre több megerősített állást rohammal foglaltunk el, elfoglaltuk Chavonne és Soupir községeket. Ezer foglyot ejtettünk, ágyut, géppuskát zsákmányoltunk. A két község közvetlen keletre fekszik Vailly várostól, amelyet az utóbbi napokban foglaltunk el. Az Aisnetől északra fekszenek, közvetlenül a folyó mentén.

A német offenziva tehát az utóbbi napokban az egész fronton, egy esetet kivéve, sikeresen halad előre. Ha nehéz is az előretörés és hosszantartó, de megszakítás nélkül megyünk előre. Ez pedig kedvező jel.

Beszterce-Naszód vármegye főispánjának felmentése. A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a király Fejérváry Jenőt, Beszterce-Naszód vármegye főispánját saját kérelmére felmentette és a főispáni teendőket ideiglenes ellátásával Bethlen Balázs gróf szolnok-dobokamagyei főispánt bízta meg.

Mi lesz

a képviseléválasztással?

(Khuen-Héderváry Károly gróf nyilatkozata.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Budapest, november 6.

Khuen-Héderváry Károly gróf volt miniszterelnök, aki a balkáni politika egyik legalaposabb ismerője, a világháború jelen helyzetéről érdekes nyilatkozatokat tett.

— Törökország beavatkozása a háborúba — Khuen gróf vélekedése szerint — mindenestre nagy jelentőségű esemény és miránk kedvező. Ha nem is küzd velünk vállvetve, de nagy segítségünkre van azáltal, hogy ellenségeinknek komoly kellemetlenségeket okozhat. Miúgyesetre gyöngíteni fogja ellenségeinket. De Törökország föllépése még egyéb komplikációkat is hozhat ellenségeinknek. Ezekről azonban ez alkalommal nem nyilatkozhatom részletesebben.

Az öröndetes eredmény már abban is megnyilatkozik, hogy Anglia most súlyosan meglakol, amiért bűnrészes a világháború előidézésében és szításában. Még a tájékozatlannak is szembeötöl az a hátrány, amely Angliát sújtja a Suez-csatornának a törökök által való elfoglalásával.

Másrészt Oroszországot is érzékenyen érinti a török beavatkozás. Mert tartalékhadereit ezentúl nem állíthatja nyugati szövetségesei rendelkezésére, hanem a saját határai védelmére lesz kénytelen lekötöni. Ez már egymagában jelentékeny érték a mi javunkra.

Ami pedig Oroszországot illeti, az az állam is meg fogja keserülni, hogy évszázados tradícióval ellentétben monarchiánkkal háborúba keveredett. Eddig az AranySzarv és Konstantinápoly birtoka volt államainak neivábbja. Ezért játszotta eddig a balkán-népek felszabadítójának a szerepét. Most azonban szerepet cserélt és a „pártoskodás gyűlöletével széttagolt” monarchiánk ellen fordult. De most is keservesen csalódott! Soha ezelőtt az orosz-trák-magyar monarchia népei nem találkoztak egységesebben, erőteljesebben és hatalmasabban, mint napjainkban.

És végül Japán szerepéről: mit mondjak? Létezik-e nagyobb ellentét, mint Japán szövetsége Oroszországgal?

És a világháború most vázolt súlyos helyzetében — úgy hallok — a belpolitika magántulajdonosai azon törnek a fejüket: mi lesz a jövő évi képviseléválasztásokkal? A mandátumok jövő évi június havában járnak le. Arideig pedig még sok minden történhetik, sőt úgy fordulhat a kocka, hogy a rendes választásokat kellő időben meg lehet ejteni. De az én véleményem szerint a képviseléválasztások kérdése nem elsőrangú fontosságú.

Hallomásom szerint politikai körökben a jelenlegi mandátumok tartalmának esetleges meghosszabbításáról is beszélnek. Nekem az a meggyőződés, hogy a kormány éppen ezt az expedienst ne alkalmazza. De erről a kérdésről más alkalommal részletesebben fogok nyilatkozni.

Német hajók győzelmes harca a Csendes-Oceánon.

(Tengeri ütközet Chile mellett. — Elsülyesztett angol hajók. — Beismerik az angolok szárazföldi óriási veszteségeiket.)

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin—London, november 6.

Ki lesz a győzelem Ypresnél?

Berlin. A Berliner Tageblatt jelenti Genf-ből: A francia lapok is megállapítják, hogy a németek Ypresnél radikálisan nagy erővel lépnek fel. Amennyiben a németek kísérletet tesznek, úgy a francia balszárny kénytelen lesz visszavonulni. Ha azonban a németek erős támadása a szövetségesek szívós ellentállásán megtörik, akkor ez a harc egyike lesz azoknak, amelyek addig tartanak, amíg az ellenségek egyike teljesen kimerül és amikor már csak az új erők hadbaállítása szerzi meg az egyik félnek a végleges győzelmet. (M. T. I.)

Poincaré és Albert király találkozása.

Páris. Poincaré köztársasági elnök, Millerand hadügyminiszter és Ribot közmunkügyi miniszterrel tegnapelőtt Dünkirchenbe érkezett. Ribot a calaisi csatornán folytatta útját, Poincaré és Millerand pedig Dünkirchenben hosszantartó tanácskozást folytattak Broqueville belga miniszterelnökkel és Kitchener lord angol hadügyminiszterrel. A tanácskozásba később Joffre generalisszimust is bevonták. A tanácskozás újból megerősítette azt a tényt, hogy a szövetségesek között jelenleg a legteljesebb egyetértés van. A tanácskozás után Broqueville és Kitchener Poincarénál reggeliztek, azután az angol hadügyminiszter átkelt a csatornán, hogy Londonba menjen, Poincaré pedig Joffre és Duparge kíséretében Albert belga királyt látogatta meg. A király a belga határig az elnök elé utazott.

Poincaré újból kifejezte Albert király előtt egész Franciaország csodálkozását és lelkeseledéstől áthatott jókívánságait. Mindkét országot úgy egyformán szent minden franciának — mondta az elnök.

A belga király legmelegebben köszönetet mondott és élénk elismeréssel nyilatkozott a francia hadseregről.

Tengeri ütközet Chile partjain.

— Német hajók győzelme az angolokon. —

Berlin, november 6. (Hivatalos.) Az angol sajtóiroda jelentése szerint november 1-én egy cirkáló hajórajunk, a chilei partok közelében Monmouth angol cirkáló gőzöst megsemmisítette és Goode Hope cirkáló gőzöst súlyosan megrongálta. Glasgow kis cirkálónak sikerült menekülnie, Koha megsérült. Német hajók közül résztvettek a harcban Scharnhorst és Gneisenau cirkálók, Nürnberg, Leipzig és Dresden kis cirkálók. A német hajók nyilván nem szenvedtek kárt. Behncke, a tengerészeti vezérkar főnökének helyettese. (Táviroda.)

Berlin. (Táviroda.) Chilei győzelem miatt nagy a lelkesedés. A város zászlódszobában.

London. A Times jelenti: Chile mellett, a Santa Maria szigetnél négy német cirkáló, köztük a Scharnhorst és a Gneisenau késő este megtámadta Monmouth, Goode Hope, Glasgow és Otranto angol cirkálókat. A Goode Hope megsérülve menekült. A Monmouth üldözöttségben, találva elsülyedt. A viharos idő lehetetlenné tette a mentést. Valószínűleg a hajó egész személyzete elveszett. A másik két cirkáló megsérülve menekült. A német hajók sértetlenek.

Tréfikozik az „Emden” az ellenséggel.

Berlin. A Vossische Zeitung jelenti: Az Emden drótnélküli táviró útján azt kérdezte a madrasi kikötőtől: van-e német hadihajó a kikötőben? — Hála Istennek, nincs — válaszoltak onnan vissza. Akkor itt vagyunk mi is — már is repült az első gránát az Emdenről.

Ezután autóval mindketten a király szállására hajtottak és ott Poincaré a királyné fogadta. A két államfő a királyi szállásról Joffre generalisszimussal együtt Furnesbe ment, ahol a városházán felállított csapatok a Marcellaise és Brabanconne hangjai mellett tisztelegtek az államfők előtt. A katona parádé után igen hosszú tanácskozást tartottak. A búcsuzásnál Albert király az elnököt biztositotta Franciaország iránt érzett változatlan barátságáról. Poincaré elnök és Millerand hadügyminiszter a nap további részében az Ypern környékén harcoló csapatokat látogatták meg. A csapatok szelleme és hangulata kitűnő, bátorságuk bámulatos.

Beismerik az angolok a veszteségeiket.

Koppenhága, november 6. A londoni lapok beismerik a rengeteg veszteségeket és sürgetik a gyors létszámszaporítást.

London, november 6. A Daily Mail szerint az angolok Ypresnél seregük negyed részét elvesztették a csatában.

Az angol vezérkar kémje.

Berlin. A Norddeutsche Allgemeine Zeitung bizonyítja, hogy az angol vezérkar Brüsszelben Dulong nevű kémot tartott Németország ellen.

Mennyi a hadifogoly Németországban?

Berlinből jelentik hivatalosan: A francia, orosz, angol és belga foglyok száma összesen hétezerkétszáz tizt és négyszázhuszonhatezer legénység.

Karácsonyra szabadak lesznek a burok.

Berlin. Pearson bur tábornok a lapnyilatkozatokban azt mondja, hogy karácsonyra árnyéka sem lesz a gyűlölt angol uralomnak.

Rotterdam. Az elsülyesztett Britti angol cirkáló legénysége Liverpoolban azt meséli, hogy az Emden azzal várta őket: késtetek egy napot, mi már tegnapi vártnak benneteket.

Hajószállítás — szárazon.

London: A Daily Chronicle jelentése szerint a németek tengeralattjárókat szárazon szállítottak Brueggebe.

Háboru a levegőben.

Rotterdam. A Daily Mail jelenti: Két német repülőgép bombázta Bethunet. Egy bomba a piacon egy csoport asszony közé esett és közülük többit megölt és megsebesített. Dünkirchenben is több bomba hullott le a Faulconnier- és College-utakon, ahol valamennyi ablak bezuzódott. Két francia aeroplán sikertelenül üldözött egy német Taubet. Csapatmozdulatainkat — írja a Daily Mail, — csaknem közvetlenül ismerik a németek és ezért az ő ellenmozdulatuk rögtön követik a mi lépéseinket. Ez a németek kitűnő földérítő szolgálatára vall, amelyet repülőgépről végeznek.

Elpusztult francia és angol pilóták.

Páris. (Táviroda): Moulinaux, Fraure és Ramij francia repülő kapitányok ismeretlen okból lezuhanva meghaltak.

Amsterdam. Londonból jelentik: Rusz angol repülőgépe balasat folytán kigyuladt, a pilóta gépével együtt elégett. (Táviroda.)

Csingtau bombázása.

Budapest. (Táviroda.) Több óráig hivatalosan nem ismerték Csingtaut bombázták. Harminckét német kiróhanás volt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Szombat: Napsugár kisasszony. Operett.

Vasárnap: Délután: Nemtudomka. Este:

Napsugár kisasszony.

Hétfő: Aranyember.

Kedd: Szibil.

Szerda: Cigányprimás.

* Napsugár kisasszony. Kis közönség volt kíváncsi ma este az aradi színház, nézőterére arra, hogy Paul Rubens álnévvel milyen operettet irt a párisi Rothschild báró. A kíváncsiak csalódtak: már az első felvonás után megállapíthaták, hogy a báró nagyszerű bankár lehet, de operettírónak és zeneszerzőnek rossz. Vérszegény zene és unalmas szöveg: — a koncertiumos szezonnal sehogyse boldoguló derék aradi színtársulat is elmondhatja, hogy rajta (ilyen segítséggel) még Rothschild sem segít! Pedig nem a közönségben van a hiba. Többen mennének színházba, mint a mennyien járnak, ha valamivel elevebb, szórakoztatóbb műsor csalogatná, ha a helyérek — mint Temesvárott és sok más helyen — alkalmazkodnának a háborus viszonyokhoz. Igy bizony a közönség hangulatánál csak a fütetlen színház volt hidegebb. (+)

* A vasárnapi hangverseny. Fényes estélye lesz a Vöröskeresztnek vasárnap. Herceg Ferenc, Kiss József és az irodalom több kiválóságai lesznek képviselve abban az előadásban, melyet Ivánfi Jenő, a budapesti Nemzeti színház művésze tart. Weil Magda műsora — melyre külön is felhívjuk a közönség figyelmét — szerencsés összeválogatása a klasszikus és dailamos előadási daraboknak, melyekben a klasszicizmus mélység a hangulat érthető kifejezése és a technikai nehézségek mind együttesen és közérthetően jutnak a művésznő játékában kifejezésre. Dienes Oszkár mint előadó művész és mint Weil Magna kísérője egyaránt elsőrendű. A koncert jegyek 4, 3, 2, 1, 1,50 K és 50 fill. árban Scherbag H. és fia cégnél kaphatók. Felülfizetéseket közönséggel vesz és hírlapilag nyugtázza a Vörös Kereszt.

* Nemtudomka általános sikert aratott nagy operett kerül színi vasárnap délután a színházba, a főszerepben Dióssy, Pataky, Gyöző, Járay, Poigár, Várnay stb. — Az aranyember. Hosszu pihenés után kerül színi hétfőn Jókay Mór bübájos színműve az aradi színházban. A darab teljesen új betanulással kerül színi a főszerepben: Kápolnay, Heppsné, Borozsnyai, Fellinuszné, Benkőné, Kiss Mariska, Dally, Járay, Várnay, Harold.

* A Nordisk-filmgyár háborus főlvételei az Apollóban. (Orosz kegyetlenkedések.) A Nordisk-filmgyár műtermében készülnek béke idején a legszebb, legművésziesebb filmek s a Nordisk-gyár most a háboru idején is megtartja a filmgyárak között azt a fölényt, amelyet komoly, nagystílusú alkotásaival vívott ki. A háboru kitörése óta a harctéri főlvételek egész tömege kerül a mozibajáró publikum elé, de annyira egy sem tükrözta vissza a nagy világ-háboru történelmi eseményeit, mint az Apolló-színházban ma este bemutatott sorozat, amelyet a Nordisk-filmgyár bátor s fáradhatatlan operatőrjei vettek fel a különböző harctereken. Az ember érdeklődését a végtelenségig fokozzák a keletporoszországi képek. A történelmi napok a maguk borzalmaságában kontakoznak ki a leégett falvakban, a szétlőtt városkeresztes kórházak otmaradt romjain. Megrendítő vádirata ez a kép az oroszok barbárizmusának, amelyért bűnhődniök kell. A publikum érzékgadtatással nézte a csodás főlvételeket, amelyeket szombaton is bemutat az Apolló szenzációs új képek kíséretében.

* Az arany skarabeusz bemutatója elmaradt. A háborus idők rendszertelen-főszíntárgyában könnyen megtörténhetett, hogy az Apolló-színház nagy slágere: Az arany skarabeusz dzsungel-dráma film-tekerését másfél vitte a vonat. Ebben a zürzavarban senkit sem terhelhet a felelősség, legkevésbé az Apollót, amely a legjobban sajnálja, hogy publikumának nem mutathatta be ma este a nagystílusú képet. Remélhetőleg szombatra az eltévedt csomag megérkezik rendeltetési helyére s az Apolló az-esti előadásokon már bemutatathatja.

H I R E K. LEGÚJABB.

Magyar Távirati Iroda cenzurált jelentésel.

BERLIN: 600 angolt letartóztattak és a tegnapi kommuniké értelmében a fogolytáborba vitték őket.

MADRID: Kamarában miniszterelnök kijelentette, a legszigorubb semlegesség fenntartását.

PRÁGA. Skoda báró, a Skoda ágyúgyár vezérigazgatója, Václav oszár meghívására a német főhadiszállásra utazott.

BRÜSSZEL. Több városi tisztviselő kihágást követett el német katonákkal szemben. Ezért a hadi törvényszék öt évi fogházra ítélte őket, ezenkívül pedig a kormányzó öt millió frank pénzbírságra ítélte a várost. A rendőrség cselekedetei miatt elrendelte a városi rendőrség leegyverzését.

— József főherceg lovassági tábornok. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király József főherceg altábornagyot lovassági tábornokká nevezte ki.

— A nagyváradi tábla új elnöke. Gajzágó Béla dr. a nagyváradi királyi tábla elnökének nyugalomba vonulásával megüresedett táblaelnöki állásra a király Lábán Lajos dr. kuriai bírót nevezte ki.

— Előléptetések az aradi helyőrségben. A hadsereg Rendeleti Közlönyében ma jelent meg az előléptetett tisztek névsora. Az aradiakat érdeklő előléptetések sorrendje a következők: Ezredessé léptek elő Litschauer Ede 33. gyalogezredbeli alezredes, Vécsey Béla alezredes a 12. huszárezred parancsnoka, Ständeisky Henrik 11. huszárezredbeli alezredes. Alezredessé Horváth Géza 33. gyalogezredbeli őrnagy-őrnagygyá nemes Gregurich Antal 12. huszárezredbeli kapitány, százados Meisel János 33. gyalogezredbeli főhadnagy, kapitánydobonyosi Jakobovics Jenő 12. huszárezredbeli főhadnagy, tartalékos-hadnagygyá Sokal Henrik. Rácz Gyula, Erneyi Béla, Ormos György, Kalmár Béla, Bloch Károly, Hamerl Miksa, Eckhart István, Popper Sándor dr. 33. gyalogezredbeli tartalékos zászlósok, nemes Botka Béla, esikapolcai Lázár Kálmán 12. huszárezredbeli tartalékos zászlósok, Jurka Salvator Ament Ferenc kasszentmiklósi 7. lovas tüzéreg osztálybeli tartalékos zászlósok. Az orvosi karban tartalékos főorvossá lépett elő Kugel Ede dr. tartalékos segédorvos, a 11. lovas tüzéreg osztálybeli, tartalékos segédorvossá Embey Iván dr. tartalékos segédorvos-helyettes a 16. helyőrségi kórháznál, tartalékos katonai állatorvossá Ries Antal tartalékos katonai állatorvos a 12. huszárezrednél.

— A hadbavonultak gyermekeinek felruházására adakoztak; Arad-osanádi takarékpénztár 50 korona, Burza testvérek 4 korona, N. N. 1 korona, N. N. 1 korona, Grúwald Samuné 2 korona, Wohlberg Lipót 1 korona, Dressnant Gyula 3 korona, N. N. korona, Gáspár Ida 2 korona, Nemes Géza 20 korona, Szerényi Géza 10 korona, N. N. 1 korona, Domány Sándor 10 korona, Halász Jenő koszoru megv. 5 korona, Vass Gusztáv 2 korona koszoru megváltás, Ipar- és Népbank 20 korona. Természetben: Rényi Magda, Lenkovits Nándorné, Berger Albertné.

— A Kossuth-utcai sebesült kórház vezetősége hálás köszönetét fejezi ki az alább megjelölt jótékony adakozóknak: Ipar- és Népbank 50 korona, Aradi Első Takarékpénztár 50 korona, Aradmezei Takarékpénztár 50 korona, Neuman Testvérek 50 korona, Aradi Széchenyi-gőzmalom 20 korona, Aradi Lloyd-társaság 25 korona, Weisz Mór és Flai 15 korona, Aradi Központi Takarékpénztár 30 korona, Aradi Polgári Takarékpénztár 30 korona, Viktória berlini Biztosító társaság 5 korona.

— Megsebesült a hős zászlós. Háziezredünk galiciai harcaiból hazatértéktől, a táborból jött levelekből azt tudtuk, hogy ezredünk egyik legvittebb katonája, Kovács Antal tartalékos zászlós, Kovács Vince kulturatanácsos fia számtalan ütközetben vezette szenthatáron bátorsággal előre katonáit és felettesei is mint a hős katona mintaképét állították oda a bajtársak elé. A háboru rettentő nehézségeivel bátran szemben szállott fiatal kadét, aki még betegen sem volt hajlandó otthagyni a harcot, mint egy ma érkezett sürgöny a miatta aggódó szülőknél tudtuladta, a nyakán egy puskagolyótól megsérülve egyik hátszéki községben, Széchenyi László grófnő született Wanderbilt Gladis kórházában fekszik. Állapota komoly, de nem életveszélyes.

— Előléptések a tábornoki karban. A király november 1-vel kinevezte lovassági tábornokká Pflanzler-Baltin Károly bárót, gyalogsági tábornokká Kusmanek Armin altábornagyot, Przemysl hősvédőjét, altábornagyokká a következő vezérőrnagyokat: Smekal Gusztávot, Schenk Alfrédet, Bacányi Csicseries Miksát, Hofmann Pétert, Waitzendorfer Károlyt, Pöschmann Jenőt, Braun Rezsőt, Divis Jánost, Hefelle Györgyöt, Fabini Lajost, Schneeberger Istvánt, Töbör-Ethei báró Nagy Gyulát, Lischka Emilt, Mattanovich Ervint, Plank Edét, aki az Aradon tartózkodott nagyobb csapatnak volt a parancsnoka, Snjaric Lukácsot, báró Fidler Henriket, Severini Sorsich Bélát és Ehaswaldi Sieglar Konrádot; vezérőrnagyokká a következő ezredeseket: Hunké Lajost, Baumgartner Emilt, Steinhardt Ferencet, Kuchinka Sándort, Ponteguerri Sterz Adolfot, Iwaninai Iwanski Arthur, Róabthali Spari Emilt, Nöring Miksát, Seipka Józsefet, Mark Józsefet, Gerabek Károlyt, Bauernthali Bauer Győzöt, Bankowski Vilmost, Konopicky Tivadart, Rodeni lovag Klepsch-Kloth Alajost, Aust Adolfot, Prassler Oszkárt, Kloiber Frigyeset, Tardoskedi Beke Bélát, Niemilowicz Károlyt, Varkljan Márton, báró Seyffertitz Teobaldot, Maudik Károlyt, Komza Györgyöt, Schwarzenfeldi lovag Sorettar Waltert, Bleybaohi lovag Bollberitz Oszkárt, Háber Jánost, Tanárky Bélát, Sobolowski lovag Cyrus-Sobolowski Bódagot, Horváth Lászlót, Kriesch Konrádot, Mollheimi Mold Oszkárt, Hölcher Miklóst, lovag Truszkowski Sándort, Kratky Károly, Puchalski Szaniszlót és Stöhr Károlyt.

— Hadisegély-bélyegek. Annak idején hit adtunk arról, hogy a postaigazgatás az özegek és árvák részére külön hadisegély-postabélyegeket hozott forgalomba, még pedig egyelőre 5 és 10 fillér értékben olyformán, hogy ezek mindegyike után az eladás alkalmával a frankójegy értékén kívül a vevőtől még két fillér beszédendő. A szóban levő jótékony célra a postaigazgatás az árvízbélyegek elnevezése alatt ismert bélyegeket használta fel. Amint értesük, a szóban levő árvízbélyeg felhasználásával kiadott 5 és 10 filléres hadisegély-bélyegeken kívül most az árvízbélyeg többi faja is mint hadisegély-bélyegek kerültek forgalomba. Ezekre is a „Hadisegély özegeknek és árváknak 2 fillér” jelzés van nyomva. Míg az 5 és 10 filléres hadisegély-bélyegeket minden postahivatal és értékcikkrus köteles árusítani, addig a többi értékfajokat csak a postahivataloknál lehet kapni. Használjunk tehát hadisegély-postabélyeget! Ahányszor levelezőlapot, vagy levelet adunk a postára, gondoljunk derék katonáink hátramaradottaira és ne sajnáljuk azt a két fillér többletet, amellyel a nemes cél eléréséhez hozzájárulunk! Ne felejtjük el, hogy nemcsak a 100 és 1000 koronás adományok biztosítják a magyar társadalomban megindult jótékonyozó akciót, hanem tartunk szem előtt, hogy épen ez a két fillér, amely még a szegény ember zsebet sem terheli meg, óriási összeget tehet ki, ha milliók és milliók gyűjtik!

— Temetés. Nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra ma délután özv. Leopold Mórnt. Az izz. temető bajlotta házájánál található ravatal előtt. Végzőlgyi Lajos dr. főrabbi emelkedett szellemű gyászbírádást mondott, majd az énekhar gyászalt énekelt. A sirbátételek Arany Jonas helyettes rabbi mondott megható imát.

— Infanterista Pally Sándor temetése Karlsbadban. Karlsbad város tanácsának „Rublizistische Abteilung”-ja a következő magyarul írt híradást küldte hozzánk: Az északi harctéren megsebesült esztármegyei nagyhódosi infanterista Pally Sándor (gépfegyverosztag) október 25-én került a karlsbadi kórházba, hol a leggondosabb kezelés dacára fellépett merevgörös 27-én hajnalban véget vett fiatal életének. A csütörtök délután 4 órai temetés valójában nagy és hazafias tüntetés alakult. Nem egy ismeretlen katonát kísérték csendesen és szerényen örök nyugalomra. Nemcsak egész Karlsbad volt talpon, hanem a környékbeli lakosság is megjelent, hogy elkísérje utolsó útjára az első Karlsbadban elhunyt hős sebesültet. A sirt körülálló néptömegben kívül hivatalosan részt vettek a gyórtünetpélyen: Jordan lovag, helytartósági tanácsos, Knett József dr. cs. k. forrás-felügyelő, Renner postaigazgató, Pfeifer József dr. polgármester, az összes itt tartózkodó katonatisztek és az itten ápolt sebesültek nagy csoportja. A ravatal telistele volt virággal és koszorúval, melyek között különösen feltűnt Karlsbad város óriási koszorúja és egy nemzeti színű selyem szalaggal díszített hatalmas babérszörű, melyet egy itt élő magyar kisleány helyezett a ravatalra. A Minerva-serversendung munkásnői azzal a kérelemmel adták koszorújukat, hogy a koporsó fedelére erősítsék és azzal együtt helyeztessék a sírba, mely kívánság teljesítést is nyert. Infanterista Pally Sándor távol otthonától, de mégsem idegenben Karlsbad város adományok díszsírjában alussza örök álmát. (Igy temetik el a magyar katonák egy osztrák városban! Nálunk Aradon, de hogy is adtak városi dízsírthelyet az első itt elhunyt sebesült vitéznek, de hogy is kísérték ki a város vezetői utolsó útjára az első Aradon elhunyt hős sebesültet!)

— Gyanus megbetegedés Ujaradon. A ma délelőtti piacról elmaradtak kosarakkal azok, akik már hosszú esztendő óta látják el mindenféle élelmiszerekkel az aradiakat: az újvidéki kórházaszonyok. Egy Hartmann nevű koleragyanus katonament át tegnap Aradról Ujaradra és emiatt kellett elzárni a hidakat az ujaradi élelmiszerek elől, de mára kiderült, hogy az illető nem kolera-beteg és így holnap már ismét akadálytalanul hozható be Ujaradról minden élelmiszer.

— Az iparos tanonc-iskola ács főorvos tanfolyamában a tanítás november hó 16-án, hétfőn kezdődik. A tanonc-iskola igazgatósága és uton hívja fel az építőiparosokat, hogy tanulóikat a tanítás megszűzése előtt irassák be. A beiratott hatankint hétfőn, szerdán, pénteken d. u. 8 órakor és vasárnap d. e. 9 órakor tartják meg a Kosátszék-utcai iskolában. Az építőiparosok minden osztályában megszűződik a tanítás. Az igazgatóság.

— A katonák meleg ruháira újabb adakoztak: Kovács Antalné 10 korona, Perlmutter Ignác 1 korona, özegek Major Ágostoné 8 korona, Réthy Viktor 20 korona, N. N. korona, Szathmáry Mihályné 10 korona, Fodor Csab (Fodor Zsigmond mérnök leánya Budapest) 10 korona. — Az adományokat köszönettel nyugtatom. — Dr. Múlek Lajosné.

— A hozományvadász. Az Uránia színház szenzációs ujdonsága. A mostani háborus kőkben a mozoknak igen nehéz helyzetük van. Új kép nem sok jelenik meg és a megjelenőket beszerzése oly nagy áldozatokba kerül, hogy a legtöbb színház nem mutatja be őket. Kellőzött elismeréssel kell tehát fogadnunk az Uránia tegnapi darabját, mely a mostani szezon legkiválóbb ujdonságai közül való. — Hiteles felvételek a felmentett Przemyslből az Urániában. A monarchia győzelmesen csereyomuló seregei által nemrég a hosszú ostrom alól felszabadított Przemyslből valók az Urániának mai háborus felvételei, melyek érdekeségükben az eddigi összes háborus híradókkal vetekednek. A kiváló felvételek közül a legérdekesebbek: az elfogott kémeknek, foglyoknak szállítása, a fővezér jelentése Przemyslből, katonák és élelmezési csapatok átvonulása Rzeszovon, Debica egy városrésze, melyet az oroszok leromboltak, stb.

— A népfőnökök munkája. Tekintetes szerkesztőség! Szomorú panasszal fordulok Önökhöz. Megütözve láttam több esetben, hogy a kórházi szolgálatra beosztott népfőnökök egyik-másikát, különösen az intelligensebbjeit, ha valamit az egyik kórházból a másikba vittek, vagy egyéb munkát végeztek, a velük találkozó ismerősei bántóan gúnyolták. Megütözve láttam és felháborodtam rajta. Ma amikor szegény és gazdag, népünk aprajánagyja együtt küzd, dolgozik, amikor épült fehér női kezek kicserépesednek a kórházi munkában, apák feleséget, gyermeket, jólétet feledve, a fagyos északi szélben, nélkülözések között büszkén, bátran állanak golyózáporban szent hazánk védelmére, akkor egyesek kényelmes uri ruhában annak a jólétnek áldásait élvezve, melyért a többiek küzdenek és hullanak el, gúnyolják a dolgozókat, a küzdők és éretlenek vergődő ezrek egyikét. Szégyelnünk kellene ha elhallgatnánk. De ne legyünk még a magunk fájával szemben sem elnézők. Ha fáj is, hogy akadnak köztünk olyanok, akik még a legszentebb idők munkáját is gúnyal illetik, mondjuk ki bátran, hogy nem tartjuk jólétű emberekhez, annál kevésbé jó hazafihoz méltónak az ilyen meggondolatlan iskolás gyerekek szokását. A kiben tisztességes érzés van, az ne gúnyolódják, hanem dolgozzon, mindenki megtalálhatja a neki való munkát. Kérem a tekintetes Szerkesztőséget, hogy ennek az egy pár sornak becses lapjában helyet adni szíveskedjenek és igen kérem hívja fel a közönséget, hogy ha a jövőben is hasonló esetet látnának védjék meg a kigúnyoltat és vessék meg azokat akik a mai időben is gúnyt üznek a munkából és a megpróbáltatásból. Tisztelettel: R. I. aradi polgár.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1914. évi november 7-én:

C) Bérlet. C) Bérlet.

Napsugár kisasszony.

Nagy operette 3 felvonásban. Szövegét írta: Paul Rubens és Cecil Raleigh. Fordította: Heltai Jenő. Zenéjét írta: Paul Rubens. Karnagy: Tilger Árpád. Rendező: Polgár Sándor.

Kezdete este 8 órákor.

Felelős szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

Fog-Krém
KALODONT
Szájvíz

9401

NYILTTÉR.*

Lakásomat és irodámat

Eötvös-utca 1. (Rozsnyai-házból)

Petőfi-utca 7. sz. alá
(Műzsházba) helyeztem át.

Obláth Béni.

Maison Kurzer

női divat szalonját

Petőfi-utca 10. sz. alá
helyezte át.

Özv. Schäffer Benőné született Reiner Katalin fájdalomtól megtört szívvel jelenti, hogy a felejthetetlen jó férj, atya, testvér és rokon

Schäffer Benő

folyó hó 6-án éjjel 1 órákor, életének 76-ik évében, rövid szenvedés után elhunyt.

A megboldogultnak halt teteme folyó hó 8-án délelőtt 1/11 órákor fog a Tökölly Imre-utca 28. számú gyászházból az aradi isr. temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Arad, 1914. november 6.

Áldás és béke lengjen drága porai felett!

Schäffer Armin, Schäffer Róza férjezett Braun Samuné, gyermekel. Braun Samu, veje. Schäffer Arminné szül. Grosz Fanny, menyje. Braun Gyula, Braun Jenő, Braun Magda, Schäffer Rezső, Schäffer Gyula, Schäffer Feri, Schäffer Sándor, unokái.

Köszönetkérés kérik. 5432

Limbeck János és fia első m. kir. szab. ércokoporsó gyára és temetőrendező vállalata.

Alulírottak szomorodott szívvel tudatják a szeretett és felejthetetlen jó testvér, sógor és nagybácsi

ILLICS ISTVÁN,

kereskedő,

f. é. november hó 5-én d. u. 1/1 órákor, életének 58-ik évében történt jobblétre szenderültét.

A boldogult földi maradványai november 7-én, szombaton d. u. 2 órákor fognak Szarvas utca 4-ik számú házában a gör. kel. szerb egyház szertartásai szerint be-szenteltetni és a felső temetőben örök nyugalomra tétetni.

Áldott legyen emlékezetek! 41

Arad, 1914. november hó 5-én.

Illics Árszén, Illics Zsivkó, Illics Miló, testvérel. Özv. Illics Jánosné született Gávrilovics Évécza, Özv. Illics Simonné született Szida Julka, sógornői. Özv. Sztankovits Milla szül. Vilovszky, nagynénje. Papp Tódor, sógora. Ifj. Illics Árszén, Papp Miklós, Illics Iván, Illics Julka, unokaöccsei és huga.

A szépségápolás titka a használandó
szépitő szerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcse
Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégely krém 1 korona.

Szines arceporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila, testszin, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál osodás hatású.

Kapható: 1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-szertárában Arad, Szabadság-tér.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirakkal minők a tüdővész, a merevgörös, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körme alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, óvodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és és vegyészeti gyára ARAD.
Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

Tüzifa

legolcsóbb árban, legjobb minőségben beszerezhető

Dózsa Tüzifatelepen
Gróf Tisza István-ut 28-34.

Telefon 857. 5091

Kalmár József villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözők figyelmébe:
villanyos világítási berendezéseket, villanyos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzőedényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajsütő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikket.

12780—1914. Ahsz.

Hirdetmény

a házbérlővédelem bevallása tárgyában.

A házbérlő az 1915. évre való érvényesüléssel kivétel nélkül, az ezen kivétel alapjául szolgáló házbérlővédelmi ivek benyújtására a m. kir. pénzügyminisztérium 1914. évi 10100. szám alatt kiadott rendeletével az 1914. évi november hónap 2-től 30-ig terjedő időt tűzte ki. A házbérlővel szemben 1909. évi VI. t. cz. 46. §-a értelmében a bevallás annak a községnek előjáróságánál történik, amelynek területén a ház fekszik.

A házbérlővédelem bevallására kötelezve van:
a) a tényleges birtokos, illetőleg vagyonszövetség esetén az összes tényleges birtokosok;

b) a házközösségnél annak feje;
c) nem önjogi, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselő. Ha a közös tényleges birtokosok közül csak egy ad vallomást, utóbbi az összes tényleges birtokosok meghatalmazottjának tekintendő.

A ház tényleges birtokosa (tulajdonos vagy hasznélvező), illetve a törvényes képviselő, a házbérlővédelmi ivet meghatalmazott által is kiállíthatja, ennek eljárásáért azonban a meghatalmazó anyagilag felelős. A bélyegmentes meghatalmazás kiváratra felmutatandó.

Felhívatnak tehát a vallomásra kötelezettek, hogy a házbérlővédelmi ivet pontosan és a valóságnak megfelelő hűséggel töltsék ki, s azt a községi előjáróságnál (városi adóhivatalnál) november hó 2-ikától kezdve legkésőbb november hó 30-ig nyújtsák be.

A bevallás tárgya: a házak évi nyers bérlővédelme. Nyers jövedelemnek tekintendő együttesen mindaz, amit a bérlő a bérlőtárgy használatára fejében a bevallás időpontjában ellenértékül fizet, illetőleg teljesíteni tartozik.

Ide számítandók különösen:

1. a szoros értelemben vett lakbér;
2. a természetbeni szolgáltatások, a tulajdonos helyett fizetett kárbiztosítási díjak, állami helyhatósági s egyéb adók azoknak az összegeknek kivételével, melyeket a bérlő községi adó fejében házbérlővédelem elnevezése alatt, vagy más községi lakásadó címen fizet, ha a bérlő ezeket az összegeket elkülönítve mutatja ki, vagy bérlővédelmi ikerében oda nyilatkozik, hogy a mellékjárdulkaival együtt bevallott nyers jövedelemben a házbérlővédelem már befoglaltatnak;

3. azok az összegek, melyeket bérlővédelem a bérlő háztartása keretében vízvezeték, éjjeli világítás, szemétkihordás és más ilyenmű mellékköltségek címen fizet, ide nem értve a ház gondozásával megbízott egyénnek a bérlők részéről külön fizetett, akár előre meghatározott járandóságokat, továbbá a lakás világításáért és fűtéséért külön megállapított összegeket, végül a bérlő, mint üzlettulajdonos által üzlete céljaira felhasznált víz után fizetett vízvezetési díjakat.

Aki vallomását a kitűzött határidőben be nem adja, abban az esetben:

a) ha a megállapított adóalap 1000 Kt nem halad meg, a kivétel során megállapított házbérlővédelemnek 1%-át, illetőleg ha a részére szabályszerűen kézbesített és a vallomás benyújtására szóló felhívás vételétől számított 8 nap alatt sem adja be vallomását, további 4%-át fizeti pótlék fejében;

b) ha pedig a megállapított adóalap 1000 Kt meghalad, a kivétel során megállapított házbérlővédelemnek 5%-át, illetőleg ha a részére szabályszerűen kézbesített és a vallomás benyújtására szóló felhívás vételétől számított 8 nap alatt sem adja be vallomását, az adónak további 25%-át fizeti pótlék fejében. (Az 1909. évi VI. t. cz. 48. §-a, illetőleg az 1912. évi LIII. t. cz. 39. §-a.)

Ha a vallomásra kötelezett a vallomási ivet a bérösszegnek beírása előtt iratja alá bérlőjével, annyiszor büntetendő 5—200 K-ig terjedő rendbírósággal, ahány bérlőjénél ezt elkövette. Hasonló rendbíróság alá esik a bérlő is ha a vallomási ivet aláírását elfogadható ok nélkül megtagadja. (1909. évi VI. t. cz. 59. §-a.)

Bíróilag büntetendő, vagyis jövedéki büntető eljárás alá eső kihágást követ el a tényleges birtokos vagy annak törvényes képviselője ha a házbérlővédelemre vonatkozó vallomási ivet adóköteles jövedelem szándékosan elhallgat, vagy abban tudva, valójában vagy szándékos félrevezetésre irányuló nyilatkozatot tesz, mely az adó megérővi-

dítésére alkalmas. Ha ennek a kihágásnak elkövetésében a bérlő is szándékosan részt vesz, ez a tettessel egyenlően büntetendő.

Tájékoztatásul szolgáljon végül, hogy a vallomásra kötelezett a bevallás kötelezettsége alól nem mentí fel az a körülmény, hogy a vallomási ivet részére hivatalból kézbesítve nem lett.

Ha a vallomás adására kötelezett a vallomási ivet kiállítani nem tudná, vagy hadba vonulása folytán ezt nem tehetné, a községi vagy városi közegek (jegyzők, városi adóhivatalok) kötelesek a vallomási ivet kiállításánál hivatalból díjtalanul segédkezni, illetőleg a tollba mondott vallomás alapján a vallomási ivet a fél nevében kitölteni s ennek megtörténtét hivatalból igazolni. Ugyanezt az eljárást kell követni abban az esetben ha a bérlők a vallomási ivet szabályszerűen kiállítják, de a hadba vonult vallomásra kötelezett fél azt alá nem írhatja.

A segédkezésnek megtagadása — a közadók kezeléséről szóló 1909. évi XI. t. cz. 102 §-a (1918 évi 50.000. sz. hiv. összeállítás 197 §-a. pontja) értelmében — minden egyes esetben 5—50 Koronáig terjedhető bírsággal büntetendők.

Kelt Arad, 1914. évi november hó 2.

Arad szab. kir. város adóhivatal.

Szárazéri belvizlevezető társulat elnökétől.

878—1914.

Meghívó.

Van szerencsém a szárazéri belvizlevezető társulat tisztelt érdekeltségű tagjait a folyó évi november hó 30-ikán délután 2¹/₂ órakor Aradon, a városháza I. emeleti tanácstermében tartandó

rendes közgyűlésre

ezennel tisztelettel meghívni.

Tárgysorozat:

1. A választmány előterjesztése, az alapszabályok értelmében szavazati jogosultsággal bíró érdekeltségű tagok s az azok által gyakorolható szavazatok mennyiségének megállapítása tárgyában.

2. Ugyanannak előterjesztése, az alapszabályok értelmében az elnöki és alelnöki tisztségeknek három évre leendő betöltése, különben a választmány és a számvizsgáló bizottságnak három évre leendő megalakítása iránt.

3. Társulati igazgató évi jelentése.

4. Számvizsgáló bizottság jelentése a társulati 1913. évi pénzügyi számadás megvizsgálása tárgyában.

5. Társulati 1915. évi költségelölirányzat megállapítása.

6. Társulati igazgató jelentése Makó város kérvénye folytán a Fejérváry-ut mellett kiépítendő kopáncsesi csatorna ügyben.

7. Nikollts Döme indítványa a társulat alkalmazottjainak folyó évre drágasági pótlék engedélyezése tárgyában.

8. Netáni indítványok és javaslatok.

Arad, 1914. évi november hó 5-ikén.

5528

Dr. Jegesi Károly,
társulati elnök.

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás

ellen megbízható és leg-
jobb hatású szer a

Tussinal-cukor

Ára 70 fillér.

Tussinal-tea

Ára 50 fillér.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A
szájüreget deszficiálja, utóíze
igen kellemes. Ára egy porcellán-
szelencének 60 fillér.

A mértéktelen dohányzás- szanvedály

legbiztosabb, legegészségesebb
és legköllemesebb ellenszere a

Menthol - cigaretta

1 darabnak az ára, mely hosszú
időre elég: 1 korona.

Fejkorpát

leggyorsabban megszünteti

az eddig egyedül ily szer, a
vlághírű „Tegerit” korpa-
kenőcs.

Ára egy tégelynek 2 korona.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeházzal szemben.)

Apró hirdetések.

ÜZLETEK.

Üzlethelyiség kiadó

Deák Ferenc-utca 8. sz., ugyanott üzlethelyiség is eladó. 5518

ALKALMAZÁST NYER.

Könyvügynökök

és ügyvezetők azonnal felvételnek, Krausz Paulia könyvkereskedésében Színházépület. 5584

Egy jó házból való fiu,

aki a román nyelvet is bírja, fűszer- és vasüzletben azonnal felvéte-
lik. Menzler A. Adolf, Pankota. 5504

ALKALMAZÁST KERES.

Németül és magyarul

szóelő kisasszony kisebb gyermekek mellé ajánkozik. Cím a kiadóhivatalban. 5580

Szerény igényű

30 éves magános özv. uról nő ajánkozik idősebb urhoz vagy parochiára, vidékre is gazdasszonyrak. Cím a kiadóhivatalban. 5586

Intelligens

övegy. jó bizonyítványokkal mindenekesetleg főzőnőnek ajánkozik. Cím a kiadóhivatalban. 5588

Gyermekszertő

német kisasszony gyermekek mellé ajánkozik. Cím a kiadóhivatalban. 5502

Intelligens

magyarajku urleány 1-2 gyermek mellé ajánkozik. Háztartásban szívesen segítkezik. Szíves meghívást „Megbízható” címre a kiadóhivatalba kér. 5518

LAKÁST KERESNEK.

2 butorozott szoba

berendezett konyhával (magánhasználatra) bérbe kerestetik. Ajánlatok a kiadóhivatalba „December 1.” jellegre kéretnek. 5585

KIADÓ LAKÁS.

Egy csinosan butorozott szoba, különbejárati utcai szoba egy vagy két személyre kiadó. Erdőland-u. 6. 5581

Kiadó lakás.

Ferdinánd u. 1. sz. alatt 6 nagyszobás újonnan átalakított I. emeleti és 5 nagyszobás földszinti lakás fürdőszoba és mellékhelyiségekkel minden órában kiadó. 5493

Egy 2 szobás utcai

paraszti lakás, esetleg butorozva és egy butorozott udvari szoba november 15-ére kiadó. Bővebbet Herstein Mór cégnél, Boros Benit r 3. 5525

3 vagy 4 szobás

modern lakás fürdőszobával, közel a piacokhoz 800 K-ért azonnal kiadó Lujza-u. 8. 5507

A vasúthon közel,

Szél-utca 2. b., egy szép 3 és egy 1 szobás lakás azonnal kiadó. 5512

KÜLÖNFÉLE

Bevonulók figyelmébe.

Egyenruhákat gyorsan és jutányosan elkészít Braun Miksa egyenruha és férfiszabó üzlete Deák Ferenc-utca 40. szám. 5285

Aki szereti egészségét megóvni,

az használjon kitűnően bevált vízhatlan gummiféltápat, ára egy párnak elkészítve csak 5 korona az Aradi Cipészek Termelő Szövetkezetében, Szabadság-tér 14. szám. 5400

Arad-hegyljai h. é. mot. vasút.

Menetrend.

Aradról—Györök—Pankota felé:

4. sz. Szemv. reggel	5.80
6. sz. Szemv. reggel	7.40
8. sz. Szemv. d. e.	10.85
10. sz. Szemv. d. u.	12.40
12. sz. Szemv. d. u.	2.40
14. sz. Szemv. d. u.	5.00
16. sz. Szemv. este	6.30

Pankotáról—Györök—Arad felé:

8. sz. Szemv. reggel	5.27
6. sz. Szemv. reggel	7.32
7. sz. Szemv. d. e.	10.30
9. sz. Szemv. d. u.	12.39
11. sz. Szemv. d. u.	2.42
13. sz. Szemv. d. u.	4.55

Györökről—Máriaradna felé:

102. sz. Szemv. reggel	4.50
104. sz. Szemv. reggel	6.35
106. sz. Szemv. reggel	8.45
108. sz. Szemv. d. e.	11.40
110. sz. Szemv. d. u.	1.50
112. sz. Szemv. d. u.	3.50
114. sz. Szemv. este	6.05

Máriaradnáról—Györök felé:

103. sz. Szemv. reggel	5.45
105. sz. Szemv. reggel	7.55
107. sz. Szemv. d. e.	10.50
109. sz. Szemv. d. u.	12.55
111. sz. Szemv. d. u.	2.55
113. sz. Szemv. d. u.	5.15
115. sz. Szemv. este	7.00

Most jelent meg!

Mátyás Jenő:

„A moratórium”

című aktuális munkája,

mely Kerpel Izso könyvkereskedésében egy koronáért kapható.

Az összes időközi pótlások ára külön egy korona. 5507

Arad sz. kir. város rendőri büntető bírósága.

68—1914. Eln. sz.

Hirdetmény.

O császári és apostoli királyi Felségének legfelsőbb kegyelme a katonai vagy népfelkelői tényleges szolgálatukat híven teljesített egyénekre vonatkozó rendőri büntető bírósági kihágásokat illetőleg.

O császári és apostoli királyi Felsége a magyar honvédelmi, földművelésügyi és kereskedelemügyi miniszter urak nevében is a m. kir. belügyminiszter ur által tett előterjesztésre 1914. évi október hó 11-én kelet legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy mindazon egyének ellen, akik a most folyó háboruban a közös véderőnél, a honvédségnél, vagy a népfelkelésnél szolgálati kötelezettségüket híven teljesítették, az 1914. évi szeptember hó 20. napja előtt elkövetett a közigazgatási hatóságok, mint rendőri büntető bíróságok hatáskörébe tartozó kihágások miatt indított, vagy indítható rendőri büntető eljárás mellőztetésék; a jogerős ítélettel kiszabott és még végre nem hajtott büntetéseket pedig kegyelemből elengedni méltóztatott.

Nem terjed ki a kegyelem az oly események miatt indított vagy indítható rendőri büntető eljárásra, amelyben 1. a cselekmény éppen a hadi állapotra való tekintettel minősül kihágással, 2. amelyben a cselekmény a hadviselés érdekeit sértő kihágást képez, ideszámítva a véderőről szóló 1912. XXX. tc. 68., 64. és 78. §-ában meghatározott, valamint a népfelkelés némi csoportjainak jelentkezési kötelezettségéről szóló 1898. XXXVII. tc.-be ütköző kihágásokat is, kivéve ha az illetők jelentkezési, állítási vagy törvényes szolgálati kötelezettségüknek 1914. évi szeptember hó 20-ig eleget tettek.

Az 1912. XXX. tc. 65. §-ában meghatározott kihágásokra vonatkozólag az 1914. évi július hó 27-én kihirdetett amnestia érintetlenül marad.

Arad, 1914. november hó 1-én.

Dr. Grunás László, s. k.

rendőrkapitány, r. b. bír.

583—1914. Eln. szám.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy Pétervárad, Ujvidék, valamint a Szerém megyében levő és a legénységi állományba tartozó katonák látogatása megtiltattott.

Figyelmeztetem a város lakosságát, hogy jelzett helyekre e cséltől, még ha utazási igazolvánnyal is bírnak, utra ne keljenek, mert már Ujvidékről feltétlenül vissza utasítva lesznek, s maguknak hiábavaló költséget okoznak.

Arad, 1914. évi november hó 2.

Green

főkapitány.

Költözködők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít. 5501

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42 sz.

26048—1914.

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy azon ifjak, akik az 1894. és 1895. években születtek, jelenleg a főgimnázium, főreáliskola vagy azokkal egyenrangú középiskolák utolsó vagy utolsóelőtti évfolyamába vannak beiratkozva és a „feltételes” egyéves önkéntes kedvezményt elnyerni óhajtják, az erre vonatkozólag kiadott 17189—eink. B—1914. számú honvédelmi minisiteri rendelet az aradvárosi katonai ügyosztálynál megtekinthetik.

Arad, 1914. október 30.

A város tanács.

Millió

ember használja

Köhöges

rekedtség, hurut, elnyálkásodás torok-hurut, fullasztó és gőroede köhögés ellen a szit

Kaiser-féle mellpasztillát

3 „Fenyőjegygyel”

6050 bizonyítvány orvosoktól és magánemberek elismerő levele a legjobb ajánlás a biztos sikerre és közkedvelésre. — Egyetlen hasonló készítmény sem tud ilyen hatást elérni. Különösen kellemes és jóízű cukorka. — 20, 40 és 60 filléres dobozban. Kapható:

Szokoly Sándor, Hajós Árpád, Gutori Pál, dea Kelemen, Brenner Fülöp, Ring Lajos, Rozsnyai Mátyás, Vojtek Kálmán, Krebs Géza, Berger Gyula, Vajdits György, Hebe Vilmos, Góti Károly, Bernát János, Kárpáti János gyógyszerárban, Vojtek és Weisz drogeria, Hanku Nestor drogeria, Török A. és Társa „Angyal” drogeria Arad. Szidóni Deszö gyógyszerár Ujarad. Zombory János gyógyszerár Ujvárosban. Adler Lajos Gyula gyógyszerár K-Pécska, Ora Bessó Pankota, Tetteró Károly gyógyszerár Elek. Krausz Elemér gyógyszerár Glogovács Szegmondovics Géza Iris gyógyszerár Lippe, Biskely Zoltán gyógyszerár Csérmén, Bauer Károly gyógyszerár Kevermes, Rozim János gyz. u-Pécska